

Yliopistojen yhteinen koordinaatiohanke
humanistisen, kasvatustieteellisen, luonnontieteellisen ja
yhteiskuntatieteellisen koulutusalan
rakenteelliseksi kehittämiseksi

Kasvatustieteellisen koulutusalan työryhmän LOPPURAPORTTI

Suomen yliopistot ry
Finlands universitet rf

Sisältö

Johdanto	3
Kasvatustieteellisen koulutuksen nykytila Suomen yliopistoissa	4
Helsingin yliopisto	5
Itä-Suomen yliopisto	6
Jyväskylän yliopisto	7
Lapin yliopisto.....	7
Oulun yliopisto	8
Tampereen yliopisto.....	8
Turun yliopisto	9
Åbo Akademi.....	10
Kasvatustieteellisen koulutuksen suhde muihin aloihin nyt ja tulevaisuudessa.....	10
Työryhmän kannanotot	11
Opettajankoulutus osana kasvatustieteitä	12
Työryhmän kannanotot	13
Aineenopettajakoulutus.....	13
Työryhmän kannanotot	14
Tutkimuksen kehittäminen kasvatustieteissä.....	15
Työryhmän kannanotot	16
Kansainvälisyyden merkitys kasvatustieteissä	17
Työryhmän kannanotot	18
Yhteenveto työryhmän kannanotoista.....	19
Lähdemateriaali	21
Liitteet	22

Johdanto

Suomen yliopistot UNIFI ry on perustanut koordinaatiohankkeen tukemaan kasvatustieteellisen alan profiloitumista ja rakenteellista kehittämistä niissä suomalaisissa yliopistoissa, joissa on kasvatustieteellisen alan yksiköitä. Työryhmän tehtävänä on ollut tarkastella kasvatustieteellisen koulutusalan yliopistoyksiköiden oppiainevalikoimaa, sisäänottoa ja mitoitustarvetta yliopistojen välisen työnjaon selkeyttämiseksi. Kasvatustieteellisen alan työryhmä pyrkii raporttiinsa kirjatulla toimenpiteillä vahvistamaan alan koulutuksen ja tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta. Lisäksi raportissa esitetään näkemys koulutuksen pitkäjänteisestä kehittämisestä niin yliopistokohtaisesti kuin valtakunnan tasolla. Raportissa luodaan katsaus kasvatustieteellisen alan kehittämiseen valtakunnan tasolla sen pohjalta, mitä kasvatustieteellisellä alalla toimivat yliopistot ovat omien suunnitelmiansa perusteella tekemässä.

Kasvatusala on rakenteen kehittämiskeskustelun kannalta siltä toisin eri tilanteessa kuin muut, että alan tutkintotavoitteita edellytetään nostettavan. Varsinaisia leikkauspaineita ei juuri ole. Alalla ei myöskään ole pieniä muutaman opettajan ja harvojen koulutuspaikkojen koulutuksia. Näin tilaisuutta pieniin yhdistämissiin tai siirtoihin ei tarjoudu. On myös mahdoton ajatella, että tietty yliopisto keskittyisi esimerkiksi tuottamaan koulutuksen yhteiskunnallisen näkemyksen ja toinen tuottaisi kasvatuspsykologian. Kovin spesifiä tehtäväjakoa ei ole tarkoituksenmukaista tehdä, jos kaikkien opettajankoulutusten edellytetään tuottavan laaja-alaisen opettajankelpoisuuden antavat opinnot. Monialaisuus ja -metodisuus on muutenkin alalla valtti. Näin ollen profiloitumiskeskustelun tila ja tarve on myös toinen kuin muilla aloilla.

Opettajankoulutuksen osalta raportissa otetaan huomioon opettaja- ja opettajakoulutustarpeiden määrällisen ennakoitihankkeen elokuussa 2011 julkistetut tulokset ja raportista esitetyt viralliset kannanotot. Opettajankoulutuksen osalta työryhmä ei ota kantaa opettajankoulutuksen maantieteelliseen sijoittumiseen. Lisäksi työryhmä on perehtynyt syyskuussa julkaistuun vuosia 2011-2016 koskevaan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman luonnokseen. Työryhmä on kuullut toimintaansa liittyen Armi Mikkolaa opetus- ja kulttuuriministeriöstä, (9.9.2011), professori Hannele Niemeä Helsingin yliopistosta (20.9.2011) ja OAJ:n edustajia (21.9.2011). Muu raportin valmistelussa käytetty oheismateriaali on koottu raportin lopussa olevaksi luetteloksi.

UNIFIn kasvatustieteellisen koulutusalan työryhmään ovat kuuluneet puheenjohtaja Jorma Sipilän lisäksi varsinaisina jäseninä Patrik Scheinin (Helsingin yliopisto), Hannu Savolainen (Itä-Suomen yliopisto), Helena Rasku-Puttonen (Jyväskylän yliopisto), Kyösti Kurtakko (Lapin yliopisto), Riitta-Liisa Korkeamäki (Oulun yliopisto), Juha Suoranta (Tampereen yliopisto), Marja Vauras (Turun yliopisto) ja Christina Nygren-Landgårds (Åbo Akademi). Varajäseninä työryhmän työskentelyyn ovat aktiivisesti osallistuneet Leena Syrjälä (Oulun yliopisto), Arja Virta (Turun yliopisto) sekä Ulla Achrén ja Michael Uljens (Åbo Akademi). Hankkeen koordinaatioryhmänä on toiminut UNIFIn hallitus työryhmien puheenjohtajilla täydennettynä. Työryhmän akateemisena sihteerinä on toiminut Kari Kuoppala ja toisena sihteerinä Hanna Manner-Tuomi. Aineenopettajakoulutuksen erityiskysymyksiä varten kasvatustieteellisen koulutusalan

työryhmä asetti erillisen pienryhmän, jonka jäseniä ovat olleet Arja Virta (Turun yliopisto), Jari Lavonen (Helsingin yliopisto), Tiina Nevanpää (Jyväskylän yliopisto), Leena Krokfors (Helsingin yliopisto), Timo Jääskeläinen (Itä-Suomen yliopisto, luonnontieteet) ja Urpo Nikanne (Åbo Akademi, humanistiset tieteet).

Kasvatustieteellisen koulutuksen nykytila Suomen yliopistoissa

Suomalainen kansallinen identiteetti on luotu sellaisista aineksista, joissa korostuu koulutuksen merkitys. Kulttuuriperinteen arvostaa oppimista ja koulua. Kansallisen kulttuuri- ja koulutusjärjestelmämme lähtökohtana on ajatus, että sivistyksessä on kansakunnan voima ja globaalissa maailmassa myös ihmiskunnan toivo. Näiden perinteiden vaalimisessa, ylläpitämisessä ja kehittämisessä kasvatustieteillä on merkittävä vastuu. Tutkimusperustainen opettajankoulutus on mm. kansainvälisissä Pisa-tutkimuksissa osoittanut Suomen maatulosten kautta merkittävyytensä suomalaisen koulutusjärjestelmän keskeisenä perustekijänä. Maailmanlaajuisesti koulutus on suomalaisista julkispalveluista menestynein. Suomen yliopistojen kasvatustieteen yksiköt vastaavat varsin kattavasti opettajatuotannosta kaikilla koulutusasteilla ja -aloilla. Kasvatustieteen opintojen tehtävänä on 1970-luvulla toteutetusta tutkinnon uudistuksesta lähtien ollut luoda teoreettinen perusta myös opettajan tehtävien hoitamiseksi. Tieteen näkökulmasta kasvatustieteet ovat osa ihmis- ja yhteiskuntatieteiden joukkoa. Kasvatustieteissä tutkitaan ihmisen ja yhteiskunnan toimintaa ja vastavuoroisesti kasvatuksen ja koulutuksen ilmiöitä tutkitaan myös muiden ihmis- ja yhteiskuntatieteiden näkökulmista.

Tulevaisuudessa kasvatustieteellistä koulutusta tulisi yhä enemmän tarkastella koko ihmisen elinkaaren näkökulmasta. Tähän ohjaava periaate on ajatus eliniän kattavasta opiskelusta ja itsensä kehittämisestä. Väestön ikääntyminen tuo myös omalta osaltaan vaatimuksia ottaa koulutus tarkasteluun painokkaasti myös tästä näkökulmasta. Työelämän pedagogisoituminen ja tähän liittyvä kasvatustieteen lisääntyvä merkitys työelämän kehittämisessä tuo myös omat lisäpiirteensä. Tältä pohjalta tulevaisuudessa tulee kasvatustieteen tarkastella yhä enemmän myös opettajankoulutuksesta erillään toteutuvana koulutuksena ja tutkimuksena.

Laajin pääainevalikoima kasvatustieteen yksiköistä löytyy Helsingin ja Itä-Suomen yliopistoista. Myös Jyväskylän ja Turun yliopistot sekä Åbo Akademi tarjoavat laaja-alaisesti kasvatustieteen opintoja. Useilla yliopistoilla on myös joitain erityisaloja, joita ei löydy muista yksiköistä. Kasvatustieteen opintoja voi pääaineena opiskella vain Itä-Suomen yliopistossa, mediakasvatusta vain Lapin yliopistossa, musiikkikasvatusta vain Oulun yliopistossa sekä varhaiskasvatustiedettä vain Jyväskylän yliopistossa. Kasvatustieteen opintoja tarjoavat pääaineena Helsingin ja Oulun yliopistot ja kotitaloustiedettä Helsingin ja Itä-Suomen yliopistot. Aikuiskasvatusta pääaineena puuttuu vain Oulun yliopistosta ja erityispedagogiikka Lapin ja Tampereen yliopistoista. (Liite 1)

Kaikilla kasvatustieteen yksiköillä on koulutusvastuu luokanopettajankoulutuksesta ja kaikki myös tarjoavat opettajan pedagogisia opintoja. Laajimmat opettajankoulutusvastuut ovat Helsingin ja Itä-Suomen yliopistoilla sekä Åbo

Akademilla. Lastentarhanopettajakoulutusta järjestetään muissa paitsi Lapin yliopistossa. Erityisopettajankoulutusvastuuta ei ole Tampereen eikä Lapin yliopistoilla. Ainoastaan Åbo Akademi järjestää ammatillisten oppilaitosten opettajankoulutusta. Suomenkielinen ammatillisten opettajien koulutusvastuu on ammattikorkeakouluilla. Musiikkia ensimmäisenä opettavana aineena voi aineenopettajakoulutuksessa opiskella vain Oulun yliopistossa. Opinto-ohjaajien koulutusta annetaan vain Itä-Suomen ja Jyväskylän yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa. (Liite 1) (Tietoja kunkin yksikön sisäänottomääristä ja niissä suoritetuista tutkinnoista löytyy liitteestä 2. Liitteessä 3 on esitetty OKM:n tulosindikaattoriprofiilit kasvatustieteellisistä yksiköistä.)

Helsingin yliopisto

Helsingin yliopistossa kasvatustieteet ovat käyttäytymistieteellisessä tiedekunnassa. Niitä opetetaan kummassakin laitoksessamme; yleistä kasvatustiedettä ja aikuiskasvatustiedettä käyttäytymistieteiden laitoksella ja muut opettajankoulutuslaitoksella.

Kolmessa tiedekunnan viidestä painoalasta vastuullisista tutkijoista kasvatustieteilijät ovat enemmistönä. Nämä painoalat ovat Oppiminen ja vuorovaikutus, Kasvatus, yhteiskunta ja kulttuuri sekä Ihminen, innovaatiot ja teknologia. Samaa rakennetta suunnitellaan tiedekunnan tutkijakouluun. Helsingin yliopisto on suurin Suomen opettajankoulutusta ja siihen liittyvää tutkimusta toteuttavista yksiköistä. Erityisen monialainen aineenopettajakoulutus ei johda alan tutkintoihin, mutta se on keskeinen Helsingin yliopiston alumnien työllistymiseen vaikuttava tekijä. Helsingin yliopiston kasvatustieteiden vahvuus näkyy tutkimustoiminnassa kansainvälisten referoitujen julkaisujen suurena määränä sekä Suomen Akatemian, Tekesin ja kansainvälisen rahoituksen huomattavana osuutena kokonaisrahoituksesta.

Aikuiskasvatustiede ja yleinen kasvatustiede on yhdistetty koulutuksen alkuvaiheessa Bologna-prosessin yhteydessä. Sisäänotto tapahtuu yhteisvalinnan kautta. Kandidaattivaiheen tavoitteena on tuottaa laaja yleissivistys, joka mahdollistaa monipuoliset erikoistumismahdollisuudet maisterivaiheessa. Tiedekunta on jo vuosia kerännyt opiskelijapalautetta kaikilta kursseiltaan. Tiedekunnassa sijaitsee myös yliopistopedagogiikan tutkimusyksikkö, joka tuottaa sekä alan tutkimusta, henkilöstökoulutusta että muuta koulutusta. Moni tutkinnon suorittaneista suorittaa myös opettajan pedagogiset opinnot tavoitteenaan aikuisopetus tai yliopistoura.

Tulevat aineopettajat valitaan tyypillisesti jo opintojensa alussa, jolloin pedagogiset opinnot integroituvat aineen opintoihin. Pedagogiset opettajan pätevyyden tuottavat opinnot on organisoitu siten, että eri aineiden opettajaopiskelijat ja luokanopettajaopiskelijat kohtaavat. Näin vahvistetaan yleisen opettajaidentiteetin kehittymistä jo opiskeluvaiheen aikana. Pedagogiset opinnot jakautuvat suhteessa 60/40 teorialähtöisiin ja käytäntölähtöisiin opintoihin.

Luokanopettajakoulutuksessa kasvatustiede ja kasvatuspsykologia ovat pääainevaihtoehtoja, mutta kasvatuspsykologian sisäänotto on vain 10 opiskelijaa. Luokanopettajakoulutuksessa ollaan avaamassa yksi monialaisten opintojen lisäryhmä puoliksi muiden koulutusten opiskelijoille ja puoliksi tutkinnon suorittaneille.

Opetusharjoittelun toteuttamiseksi opettajankoulutuksessa on kehitetty toimiva kenttäkouluverkosto ja harjoittelun ohjaajien koulutus. Tavoitteena on myös verkoston käyttäminen lisääntyvässä määrin tutkimusyhteistyön välineenä. Lähivuosina on voimakas tarve panostaa opettajien täydennyskoulutuksen kehittämiseen luomalla erilaisia täydennyskoulutuksen vaihtoehtoja ja yksilöllisiä kouluttautumisen polkuja. Tiedekunnassa on myös suuret lastentarhanopettajan ja erityisopettajan koulutukset.

Itä-Suomen yliopisto

Itä-Suomen yliopistossa kasvatustieteiden osasto toimii osana filosofista tiedekuntaa ja se jakautuu kahteen osastoon, jotka ovat soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto ja kasvatustieteiden ja psykologian osasto. Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto järjestää lastentarhanopettajien, luokanopettajien ja aineenopettajien (pääaineena käsityötiede, kotitaloustiede ja pedagogiset opinnot muille aloille) koulutusta ja kasvatustieteiden ja psykologian osasto järjestää erityisopettajien, kasvatustieteen ja aikuiskasvatustieteen asiantuntijoiden, opinto-ohjaajien sekä psykologien koulutusta. Itä-Suomen yliopisto pyrkii strategiansa mukaan vahvistamaan erityisen rahoituksen sekä kokonaisvaltaisen opetuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman avulla erityisopetuksen ja ohjauksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistä sekä luonnontieteen aineenopettajien koulutuksen edellytysten parantamista. Oppimisen tarkastelussa keskitytään vastaavan tuen turvin modernien oppimisympäristöjen ja –teknologioiden tutkimiseen ja käyttöönottoon. Itä-Suomen yliopiston kasvatustieteiden osasto on vahva koulutuksen ja tutkimuksen yksikkö. Koulutuksen tuloksellisuus näkyy suoritettujen tutkintojen korkeana määränä suhteessa henkilökunnan määrään ja vuodessa vähintään 45 opintopistettä suorittaneiden osuutena. Yksikkö tuottaa myös merkittävästi alan kansainvälisesti referoituja artikkeleita ja henkilökunnan kansainvälinen liikkuvuus on hyvällä tasolla.

Kasvatustieteellisen koulutusalan erityisiä sisällöllisiä profiilialueita ovat luokanopettajakoulutuksessa mahdollisuus painottaa matemaattisten aineiden ja taideaineiden opetukseen. Erityispedagogiikan koulutusohjelma antaa laajan kelpoisuuden sekä luokanopettajan että erityisopettajan eri tehtäviin. Ohjauksen koulutus on Suomen ainoa pitkä tutkintoon tähtäävä ohjauksen koulutus. Kasvatustieteen ja aikuiskasvatuksen asiantuntijakoulutus painottuu elinikäiseen oppimiseen ja koulun ulkopuolisiin oppimisympäristöihin ja aikuiskasvatuksen erityisenä kohteena on vapaa sivistystyö. Syksyllä 2012 aloitetaan englanninkielinen kasvatustieteiden maisteriohjelma. Luokanopettajakoulutuksessa koulutetaan yksi ryhmä myös matemaattisten aineiden aineenopettajiksi. Vastaavasti yhdelle luonnontieteiden aineenopettajaryhmälle on annettu mahdollisuus suorittaa luokanopettajan kelpoisuuden antavat opinnot osana aineenopettajakoulutusta. Erityispedagogiikassa koulutetaan yhtäaikaaisesti erityisopettajia ja erilliskoulutuksella luokanopettajan tai lastentarhanopettajan tutkinnon suorittaneita. Kansainvälistä koulutusta ja kehitystyötä on tehty erityisesti erityispedagogiikan alalla.

Jyväskylän yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunnan vahvuutena on ihmisen koko elämäkaareen kohdistuva oppimisen, ohjauksen ja opettajuuden tutkimus sekä siihen pohjautuva monipuolinen koulutus, joka kytkeytyy yliopiston painoalaan "Koulutus, oppiminen ja tulevaisuuden opetustyö". Kasvatustieteiden tiedekunnassa on kasvatustieteiden laitos ja opettajankoulutuslaitos, joissa kummassakin annetaan opettajankoulutusta. Lisäksi Jyväskylän yliopistossa toimii erillislaitoksena Koulutuksen tutkimuslaitos (KTL). Kasvatustieteiden tiedekunnan oppiaineet ovat aikuiskasvatustiede, erityispedagogiikka, kasvatustiede ja varhaiskasvatustiede. Tiedekunnan opettajankoulutus kattaa aikuiskouluttajan pedagogiset opinnot, aineenopettajan pedagogiset opinnot, erityisopettajien, lastentarhanopettajien, luokanopettajien ja opinto-ohjaajien sekä oppilaitosjohtajien koulutuksen. Kasvatustieteen perusopintoja ja metodiopintoja on järjestetty pitkään tiedekunnan yhteisinä. Aineenopettajakoulutuksessa on käytössä suoravalinta, jolloin opettajankoulutukseen valitaan yliopistoon valinnan yhteydessä. Tällöin pedagogiset opinnot ja aineenopinnot kulkevat rinnakkain jo opintojen alusta lähtien, minkä on todettu tukevan opettajuuteen kasvua. Tiedekunta järjestää oppilaitosjohtamisen koulutusta perusopinnoista tohtoriopintoihin. Lisäksi tarjolla on kansainvälinen maisteriohjelma Master's Degree in Educational Leadership. Tiedekunnassa tehdään kansainvälisiä koulutusvientiprojekteja yhteistyössä EduCluster Finlandin kanssa. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa vähintään 45 opintopistettä vuodessa suorittaneiden osuus on valtakunnan toiseksi korkein. Tiedekunta saa myös kasvatustieteiden yksiköistä toiseksi eniten Suomen Akatemian ja Tekesin rahoitusta suhteessa kokonaisrahoitukseen.

Tiedekunnan tutkimuksen vahvuusalueet ovat: 1) oppimisyhteisöt ja vuorovaikutus kasvatukseen, koulutukseen ja työelämän konteksteissa; 2) kasvatuskulttuurit, lapsuus ja hyvinvointi sekä 3) ammatillinen kasvu ja oppimisen ohjaaminen. Kansainvälinen arviointiryhmä arvioi kansainvälisesti korkeatasoisiksi tutkimusalueiksi kasvatustieteiden laitoksessa "Ammatilliset identiteetit ja oppimisyhteisöt" sekä "Lapsuuden kulttuurit, perhe-elämä ja lasten hyvinvointi". Opettajankoulutuslaitoksessa kansainvälisesti korkeatasoisiksi arvioitiin "Lapsi-vanhempi-opettaja vuorovaikutus" ja "Opettaja-oppilas-vuorovaikutus luonnontieteissä ja matematiikassa".

Lapin yliopisto

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan painoalat kiinnittyvät Lapin yliopiston arktisen ja pohjoisen tutkimuksen profiiliin. Tiedekunnan painoalat ovat kasvatus, koulutus, oppiminen ja opettajuus pohjoisissa yhteisöissä; osallistava ja erot huomioon ottava kasvatus ja pedagogiikka; aikuisten oppiminen, työelämä ja hyvinvointi sekä lasten ja nuorten hyvinvointi pohjoisella alueella. Luokanopettajakoulutus ja muu kasvatustieteellinen koulutus toteutetaan tiedekunnan sisällä ilman laitospainoa. Kasvatustieteiden tiedekunnan erilliset opettajan pedagogiset opinnot ovat profiloituneet ammatilliseen opetukseen ja aikuisopetukseen. Viime vuosina opintoja on myös järjestetty työvoimapolitiittisena koulutuksena. Opetusharjoittelu toteutetaan ympäri maata sijoituvissa kenttäkouluissa pitkäaikaiseen yhteistyösuhteeseen perustuen. Mediakasvatuksessa on vuonna 2010 aloitettu englanninkieliset maisteriopinnot.

Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimusalueita ovat koulutus, kasvatustieteet ja hyvinvointi pohjoisissa yhteisöissä; oppiminen ja opettajuus pohjoisessa; erot, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, media opetuksessa, oppimisessa ja arjessa; oppiminen ja muuttuva työelämä sekä aktiivinen kansalaisuus. Tutkimusalueet kytkeytyvät vahvimmin yliopiston pohjoisen hyvinvoinnin ja muuttuvan työn painoalaan. Tutkimuksellisia yhteyksiä löytyy myös yliopiston kahteen muuhun painoalaan, jotka ovat kestävä kehitys, oikeus ja oikeudenmukaisuus sekä palvelumuotoilu. Kasvatustieteiden tiedekunta tuottaa hyvin tohtoreita professoria kohti laskettuna. Henkilökunta julkaisee myös tieteellisiä artikkeleita runsaasti.

Oulun yliopisto

Oulun yliopiston strategiassa tutkimusperustainen opettajankoulutus on tutkimuksen kehittämisenä ja se niveltyy yhteen kulttuurinen identiteetti ja vuorovaikutus –painoalaan. Kasvatustieteellisen tiedekunnan keskeiset tutkimusteemat ovat oppiminen ja vuorovaikutus, opettajuus lokaaleissa ja globaaleissa ympäristöissä sekä kasvatustieteet ja yhdenvertaisuus. Tiedekunnan toimintaa luonnehtii vahva kansainvälisyys, mikä näkyy henkilöstön liikkuvuutena ja kansainvälisen rahoituksen suhteellisen korkeana osuutena kokonaisrahoituksesta. Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen Oulun yksikkö on saanut vuosiksi 2010-2012 valtakunnallisen koulutuksen laatuysikköpalkinnon.

Koulutuksessa aloituspaikat jakaantuvat opettajankoulutuksen, varhaiskasvatukseen, ja musiikkikasvatukseen koulutusten kesken. Luokanopettajankoulutuksessa voi opiskella laaja-alaisesti tai suuntautua teknologiapainotteiseen sekä taide- ja taitopainotteiseen koulutukseen. Lisäksi on jo yli kymmenen vuotta toteutettu englanninkielistä kansainvälisiin tehtäviin suuntaavaa opettajankoulutusohjelmaa (nykyisin nimeltään Intercultural Teacher Education) Tiedekunnassa on kaksi toimivaa englanninkielistä maisteriohjelmaa. Kandidaattivaiheen kasvatustieteen opinnot ovat kaikissa koulutuksissa samat. Resursseihin suhteutettuna aloituspaikkamäärät ovat tällä hetkellä mahdollisuuksien ylärajoilla. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta on opiskelijoiden läpäisyn suhteen Suomen paras yksikkö seitsemän vuotta perustutkinnon aloittamisen jälkeen mitattuna. Yksikkö tuottaa hyvin tutkintoja henkilökunnan määrään suhteutettuna. Uutena koulutusala on käynnistymässä erityisopettajien koulutus vuonna 2013. Kasvatustieteiden tiedekunnassa toteutettavia korkeakoulupedagogisia opintoja ollaan kehittämässä laaja-alaisen pedagogisen pätevyyden antaviksi.

Tampereen yliopisto

Vuoden 2011 toimintansa aloittanut kasvatustieteiden yksikkö on kasvatustieteiden ja yhteiskunnan muutosta tutkiva ja sivistysperustaa uudistava tutkimus- ja oppimisyhteisö, jossa koulutetaan yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti tietoisia ja taitavia sekä kriittisesti ja laaja-alaisesti ajattelevia kasvatustieteiden asiantuntijoita. Yksikön erityistehtävänä on toimia kasvatustieteiden ja koulutuksen ilmiöiden erittelijänä, kriitikkona ja kehittäjänä sekä hyvinvointiyhteiskunnan koulutuspoliittisena linjaajana ja kansalaisyhteiskunnan rakentajana. Yksikön tutkijat ja opettajat ovat koulutuspolitiikan, kansainvälisesti vertailevan kasvatustieteen, kasvatustieteiden sosiologian, monikulttuurisuuden, varhaiskasvatustieteiden, ammatti- ja aikuiskasvatustieteiden sekä pedagogiikan, ainedidaktiikan ja yliopistopedagogiikan asiantuntijoita. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikössä

opiskelijoiden läpäisyprosentti seitsemän vuotta opintojen aloittamisesta on Suomen toiseksi paras. Yksikkö myös tuottaa hyvin tohtoreita professorien määrään suhteutettuna. Yksikössä tuotetaan myös runsaasti tieteellisiä artikkeleita ja kansainvälisen rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta on korkealla tasolla.

Opiskelijavalinta pedagogisiin opintoihin tapahtuu soveltuvuuskokeen perusteella. Opintoihin voi hakea ensimmäisen vuoden keväästä lähtien. Tampereen yliopiston opiskelijoilta edellytetään ensin kasvatustieteen perusopintojen ja opettavan aineen aineopintojen suorittamista. Vuosittain pedagogisiin opintoihin otetaan noin 140 tutkinto-opiskelijaa. Kasvatustieteiden yksikkö vahvistaa ja laaja-alaistaa koulutustensa perustaa tuomalla luokanopettajakoulutuksen Hämeenlinnasta Tampereelle ja yhdistämällä Hämeenlinnassa sijaitsevan normaalikoulun alakoulun Tampereen normaalikouluun 1.8.2012 alkaen.

Turun yliopisto

Turun yliopistoon kasvatustieteiden tiedekunta on perustettu vuonna 1974 ja sen muodostavat opettajankoulutuslaitos, kasvatustieteiden laitos sekä Turun ja Rauman harjoittelukoulut. Lisäksi tiedekunnan yhteydessä toimii vakiintuneina, kansainvälisesti arvostettuina tutkimuskeskuksina Oppimistutkimuksen keskus (OTUK) ja Elinikäisen oppimisen ja koulutuksen tutkimuskeskus (CELE). Kasvatustieteiden tiedekunta osallistuu Turun yliopiston neljän ihmistieteiden tiedekunnan yhteistyöhön.

Turun yliopiston yhtenä vahvuusalana on oppimisen ja koulutuksen tutkimus, jonka kohteena on lasten, nuorten ja aikuisten oppimisen ja kehityksen kognitiiviset, emotionaaliset, sosiaaliset ja kulttuuriset ehdot sekä koulutuksen ja elinikäisen oppimisen instituutiot, vertaileva koulutuspolitiikka, korkeakoulujärjestelmä ja koulutuksen suhde työelämään. Vahvuusala kytkeytyy näin oppimisen, opetuksen ja oppimisympäristöjen kasvatuspsykologiseen tutkimukseen sekä koulutussosiologiseen ja –poliittiseen ja kasvatushistorian tutkimukseen. Kasvatustieteiden tiedekunta tekee tutkimusyhteistyötä yhteiskuntatieteellisen ja lääketieteellisen tiedekunnan kanssa. Kasvatustieteiden tiedekunta on profiloitunut merkittäväksi tohtori- ja tutkijakoulutuksen antajaksi Suomessa. Tutkimuksen mittareilla Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta on maamme kärkitasoa lähes kaikilla kriteereillä arvioiden. Yksikkö tuottaa paljon tieteellisiä artikkeleita joista merkittävä osa on myös kansainvälisesti referoituja. Suomen Akatemian ja Tekesin rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta on myös korkealla tasolla kasvatustieteellisellä alalla.

Turun yliopisto profiloituu valtakunnallisessa opettajankoulutuksessa erityisesti kaksoispätevyysien tarjoajana luokanopettajakoulutuksessa, aineenopettajakoulutuksen monialaisuudessa, taito- ja taideaineissa, monikulttuurisuuskasvatuksessa sekä maahanmuuttajataustaisten opettajien pätevöittämissä koulutuksissa. Lisäksi annetaan kasvatustieteellistä asiantuntijakoulutusta, jonka keskiössä on ajatus elinikäisestä ja elämänlaajuisesta koulutuksesta ja oppimisesta. Opettajaksi pätevöitymisen mahdollistavia aikuiskasvatuksen ja erityispedagogiikan koulutuksia on vahvistettu. Tiedekunnassa on tutkimuksen vahvuusalueelle rakentuva kansainvälinen maisteriohjelma, josta valmistuneista lähes puolet jatkaa jatko-opiskelijoina

tiedekunnassa. Opetuksessa on luotu toimiva asiantuntijuuden vaihto eri yksiköiden välillä. Opetuksessa on panostettu viimeisten 15 vuoden ajan menetelmäopintojen kehittämiseen. Koulutusyksikkönä kasvatustieteiden tiedekunta kuuluu kärkijoukkoon Suomessa niin eritasoisten tutkintojen tuottajana kuin opintojen läpäisyn ja opiskelijakohtaisen opintopistekertymän pohjalta arvioituna.

Åbo Akademi

Åbo Akademin vastuualueena yliopistona on suomenruotsalainen kulttuuri ja ruotsin kieli. Åbo Akademin kasvatustieteen tiedekunta perustettiin 1974 Vaasaan. Tiedekunnan oppiaineet ovat kasvatustiede (yleinen, soveltava ja varhaiskasvatus), erityispedagogiikka, aikuiskasvatustiede sekä käsityökasvatus. Tiedekunta vastaa kattavasti maan ruotsinkielisestä opettajankoulutuksesta lastentarhanopettajien, luokanopettajien, erityisopettajien, aineenopettajien ja ammatillisten opettajien pedagogisista opinnoista. Yleisen kasvatustieteen koulutusohjelma suuntautuu koulutuksen johtamiseen ja on vastuussa rehtorikoulutuksesta. Monialaisen koulutusvastuun vahvuutena on toiminnan vahva keskittyneisyys, mahdollisuudet tarkoituksenmukaiseen resurssienkäyttöön sekä dynaamisen tutkimusympäristön rakentamiseen.

Tutkimuksen painopistealueita ovat opetuksen ja opettajuuden ammatillisuus ja sen kehittyminen, koulutuksen johtaminen ja pedagoginen johtaminen, kielten opettamisen ja oppimisen tutkimus (erityisesti kaksi- ja monikielisyys), erityis- ja varhaiskasvatus, sekä matematiikan opetus. Tutkimusyhteistyötä ja tutkijakoulutusta Vaasan yliopiston kanssa on erityisesti vahvistettu. Åbo Akademin kasvatustieteellä on perinteisesti vahvat pohjoismaiset yhteydet. Tämä näkyy selvimmin muista pohjoismaista tulevien tutkijakoulutettavien määrässä (n. 30%). Tiedekunta on viime vuosina ylittänyt tutkijakoulutettavien määrälliset tavoitteet. Tiedekunnassa toimii HY:n kanssa yhteinen tohtorihjelma (yleinen kasvatustiede: johtajuus ja monikulttuurisuus).

Tiedekunta on kehittämässä toimintamallia joka tutkimusperusteisesti paremmin yhdistäisi tiedekunnan tutkimuksen, kunnallisen ja valtakunnallisen koulun ja oppilaitosjohdon kehittämisen sekä opettajien ja rehtoreiden jatkokoulutuksen. Koulutuksen alueellinen toteuttaminen muualla kuin Vaasassa muodostaa haasteen tiedekunnan resurssien hajaantumisen vuoksi, toisaalta toiminnan päävastuullisena tiedekunta on alati kehittänyt toimivia pedagogisia yhteistyömalleja monien yliopistojen kanssa. Åbo Akademin antamasta kasvatustieteellisestä koulutuksesta opiskelijat sijoittuvat alan yksiköistä parhaiten työelämään valmistumisen jälkeen.

Kasvatustieteellisen koulutuksen suhde muihin aloihin nyt ja tulevaisuudessa¹

Kasvatustieteelliselle tutkimukselle reunaehdot asetavat toisaalta valtion opetushallinto ja toisaalta ulkopuolinen eli täydentävä rahoitus. Kasvatustieteen toimintaperiaatteisiin kuuluu operoiminen yliopistojen eri alojen yksiköissä aineenopettajakoulutuksen tai yliopistopedagogiikan tapaisissa yksikkörajat ylittävissä opetus- ja tutkimustehtävissä.

¹ Liitteessä 4 esitellään kasvatustieteellinen ala lukuina suhteessa muihin aloihin.

Kasvatustieteellisten ja pedagogisten aineiden lisäksi kasvatustieteellisen koulutuksen pääaineita ovat mm. kasvatopsykologia ja kasvatussosiologia. Kasvatustiedettä voidaan sisältä käsin jäsentää sen mukaan, minkälaista tietoa ne tuottavat ja kenen käyttöön tietoa tuotetaan.

Kasvatustieteen yksiköt ovat kooltaan suuria kaikissa yliopistoissa eikä niissä juuri ole sisäänotoiltaan pieniä oppiaineita. Yksiköiden keskeisenä tehtävänä on tuottaa riittävästi päteviä opettajia. Monipuolinen tutkimus on hyvä lähtökohta monipuoliseen opettajankoulutukseen. Alueellinen koulutuksen toteuttaminen kasvatustieteissä on tärkeä näkökulma, koska se on yksi keino vaikuttaa valmistuvien opettajien maantieteelliseen sijoittumiseen.

Aineenopettajakoulutus ja sen kehittäminen edellyttävät yhteistyön lisäämistä kasvatustieteiden ja ainealojen yksiköiden välillä. Aineenopettajakoulutuksen mitoitus edellyttää niin opettajankoulutuksen kiintiöiden kuin aineyksiköiden sisäänottomäärien uudelleenarviointia. Yhteistyötä tarvitaan koulutuksen sisällöllisessä kehittämisessä myös normaalikoulujen kanssa.

Työryhmän kannanotot

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman luonnoksessa esitetään, että ensimmäistä tutkintoon johtavaa korkeakoulupaikkaa hakevat valitaan jatkossa eri ryhmänä kuin jo korkeakoulututkinnon suorittaneet tai korkeakoulussa opiskelevat. Kasvatustieteellisen koulutusalan kehittämisryhmä haluaa korostaa, että kysymys on kasvatustieteellisellä alalla moniulotteinen. Valinnan keskeisenä kriteerinä on soveltuvuus opettajan tehtävään, jossa myös elämäkokemuksella ja muiden alojen koulutuksella on perusteltu arvo. Ylioppilastutkintoa ei myöskään voida käyttää ainoana valintakriteerinä.

Kehittämissuunnitelman luonnoksessa todetaan, että oppilaitosjohdolle luodaan moduulirakenteeseen perustuva koulutusohjelma. Oppilaitosjohdolle suunnattua koulutusta on jo tällä hetkellä tarjolla Helsingin, Jyväskylän, Lapin ja Turun yliopistojen sekä Åbo Akademin kasvatustieteellisissä yksiköissä. Näiden koulutusten laajentaminen ja kehittäminen on kehittämissuunnitelman toteutuksen mukaista. Työryhmä haluaa kiinnittää huomiota laajemminkin oppilaitosjohdon täydennyskoulutuksen systemaattiseen organisointiin ja tähän liittyviin resursointikysymyksiin.

Kasvatustieteellisen koulutuksen rakenne on erityisesti opettajankoulutuksissa kontaktiopetuspainotteinen. Suuret kurssimäärät vaativat paljon henkilöresursseja, mikä heikentää osaltaan mahdollisuuksia tutkimuksen tekemiseen. Alalla voitaisiin hyödyntää nykyistä enemmän monimuotoisia pedagogisia ratkaisuja ja vertaisuuteen perustuvaa oppimista sekä käyttää enemmän jatko-opiskelijoita opetuksen tukena.

Tutkintojen lisäksi kasvatustieteiden vastuulla ovat mm laajamittainen aineenopettajan koulutus ja erityisopettajien erikoistumisopinnot. Kasvatustiedettä käytetään yleisesti myös sivuaineopintoihin ja valinnaisiin opintoihin. Tämän toiminnan resursointi on saatava selkeästi näkyväksi osaksi yliopistojen rahoitusta, ja näkymään indikaattoreissa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on koulutustarvekannanotoissaan esittänyt supistuksia yleisen kasvatustieteen ja psykologian aloituspaikkoihin. Työryhmä korostaa kuitenkin, että kasvatustiede muodostaa opettajankoulutuksen tieteellisen perustan, joten sen supistaminen on ristiriidassa sen kanssa, että samalla opettajankoulutuksen aloituspaikkoja ollaan lisäämässä uuden opettajien tarvekartoituksen ja koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman luonnoksen mukaisesti. On myös tärkeää ymmärtää yleisen kasvatustieteen rooli opettajankoulutuksen lisäresurssina. Kaikilla kasvatustieteen pääaineopiskelijoilla on mahdollisuus opintojensa osana hakea opettajanpätevyyttä, mikä on omiaan tuomaan joustavuuspotentiaalia opetusalan työmarkkinoille. Elinikäiseen oppimiseen kuuluva jatkuva tarve hankkia lisäkoulutusta ja päivittää osaamistaan lisää tulevaisuudessa kasvatustieteen osaajien tarvetta. Monet yhteiskunnan osa-alueet ovat pedagogisoituneet, mutta se ei välttämättä merkitse tarvetta lisätä opettajan pedagogisia opintoja, vaan nostaa myös kasvatustieteellisen asiantuntijuuden tarvetta sinänsä.

Kasvatustieteiden asema suhteessa muihin tieteenaloihin yliopistojen sisällä on tulevina vuosina kriittinen tuloksellisuusarvointikriteerien näkökulmasta. Maassamme noudatettava tuloksellisuusarviointi ei ota riittävästi huomioon tieteenalojen välisiä eroja eikä juuri lainkaan tieteen kansallisia tehtäviä. Mikäli vain englanninkielisissä lehdissä julkaistavat artikkelit ovat tuloksellisuuteen merkittävästi vaikuttavia, seuraa siitä tutkimustiedon heikko välittyminen kansalliseen koulutusjärjestelmään ja kasvatustieteen aseman heikkeneminen suhteessa ns. koviin tieteenaloihin. Tämä kehitys on ristiriidassa kasvatustieteen vahvan yhteiskunnallisen tehtävän kanssa. Korostamme myös opettajankoulutusta kansallisena tehtävänä, koska tämän alan pätevyyttä ei voi hankkia opiskelulla pelkästään ulkomailla.

Opettajankoulutus osana kasvatustieteitä

Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan opettajankoulutus on niitä harvoja aloja yliopistoissa, joilla on lisästarvetta aloituspaikoissa lähivuosina. Vähimmäistasolla lisästarpeeksi vuosittain on esitetty 200 uutta luokanopettajan koulutuspaikkaa ja 100-150 erityisopettajan koulutuspaikkaa. Opettajien kelpoisuuksissa on merkittäviä alueellisia eroja. Erityisesti Uudellamaalla sekä suomen- että ruotsinkielisten pätevien opettajien osuus on muuta maata alhaisempi. Tilanne on vielä huonompi erityisopettajien osalta ja tämäkin painottuu alueellisesti Etelä-Suomeen. Lisästarvetta on myös lastentarhanopettajien koulutuksessa, joka on hallinnollisesti siirtymässä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen vuoden 2013 alusta lukien. Sosiaali- ja terveysministeriön arvio lisäkoulutustarpeesta on vuositasolla 300 uutta koulutuspaikkaa. Tämän vuoksi kasvatusalan tilanne on tyystin eri kuin muiden kansalliseen rakennekeskusteluun osallistuvien alojen. Työryhmä pitää keskeisimpänä keinona opettajien pätevyysvajeen korjaamiseksi joustavaa siirtymistä eri opettajankoulutusten välillä. Lähtökohtana on tulevaisuudessakin pidettävä yleistä opettajankelpoisuutta, jonka antaa opettajan pedagogiset opinnot.

Joustavuuden merkitystä painottaa tieto siitä, että kuntajärjestelmän ohella myös koulujärjestelmä on tuntuvien muutosten edessä ja että opettajankoulutukseen on jo rakennettu joustavuuden edellytyksiä ennen muuta kaksoistutkinnoilla. Jos

työmarkkinaedellytykset ovat kunnossa, opettajat hakeutuvat kyllä avoimiin työpaikkoihin. Tämä näkyy aineenopettajien saatavuutena koko maassa.

Työryhmän kannanotot

Työryhmä esittää, että koulutuspaikkojen lisäykset toteutetaan nykyisten kasvatustieteen yksiköiden sisäänottoa lisäämällä. Sisäänoton lisäys edellyttää luonnollisesti vastaavaa resurssilisäystä. Työryhmä esittää, että lisäys toteutetaan ottaen huomioon opettajien alueelliset kelpoisuuserot siten, että sisäänoton lisäystä kohdennetaan painottaen niitä alueita, joissa kelpoisuus on heikoin. Työryhmä on pohtinut mahdollisuutta ottaa koulutuksen laatu huomioon lisäpaikkojen jakamisen kriteerinä. Riittävää tietopohjaa tällaiseen menettelyyn ei kuitenkaan ole. Kota-tietojen käyttö lisäpaikkoja jaettaessa ei anna mahdollisuuksia yksikköjen väliseen perusteelliseen vertailuun.

Åbo Akademi vastaa käytännössä yksin ruotsinkielisen perusopetuksen opettajankoulutuksesta. Ruotsinkielisten opettajien alueelliset kelpoisuuserot ovat suomenkielisiä suurempia. Kelpoisuusvajeet painottuvat molemmissa kieliryhmissä Etelä-Suomen alueelle.

Maahanmuuttajataustaisten lasten koulutuksessa ongelmana ovat myös puutteet opettajien pätevyyksissä ja käytännön osaamisessa. Kouluissa on selvä puute erityisesti muiden kielten ja uskontojen pätevistä opettajista. Opettajankoulutuksen saaneet maahanmuuttajataustaiset henkilöt ovat voimavara, jota tulisi hyödyntää nykyistä paremmin. Lisäkoulutuksella saavutettava suomalaisen opettajan kelpoisuus koituu sekä heidän itsensä että koululaitoksen hyödyksi. Kielellisiä puutteita voidaan korvata osittain erilaisilla kaksoisopettajaratkaisulla. Kielitaitovaatimuksia tulisi olla mahdollista tulkita joustavasti ja asettaa pedagoginen pätevyys ja aineosaaminen etusijalle pätevyyskriteerinä. Aiemmin myös muissa maissa hankitun osaamisen tunnustaminen (AHOT) on tässä avuksi. Koulutukseen tarvittavat lisäresurssit on kohdennettava ensisijassa niille alueille, joilla maassamme on suurimmat maahanmuuttajamäärät. Tämä tarkoittaa ennen kaikkea pääkaupunkiseutua ja Turun aluetta. Niiden yliopistoilla on erityinen vastuu maahanmuuttajataustaisten opettajien koulutuksen järjestämisestä. Maahanmuuttajataustaisille henkilöille on Turun ja Tampereen yliopistoissa tarjolla opettajan pedagogiset opinnot sekä Tampereen yliopistossa lisäksi luokanopettajakelpoisuuden tuottavat monialaiset opinnot.

Yhtenä nopeana ratkaisuna luokanopettajien lisästarpeeseen on tarjota aineenopettajille mahdollisuus opintojen täydentämisen luokanopettajan kelpoisuuden saamiseksi. Tätä kokeillaan Helsingissä. Edellytyksenä on kuitenkin soveltuvuuden arviointi. Erilaiset poikkeuskoulutukset ovat lyhyellä aikavälillä resursoinniltaan edullisia ratkaisuja, mutta niiden rahoitusperustan tulee olla selkeä ja kustannuksia vastaava.

Aineenopettajakoulutus

Työryhmä on tarkastellut kohteena niitä opettajan pedagogisia opintoja, joita kasvatustieteelliset yksiköt järjestävät yleissivistävän koulutuksen tehtäviin ja osittain myös aikuis- ja ammattikoulutukseen suuntaaville opettajille.

Aineenopettajakoulutuksessa ylitarjontaa näyttää olevan historiassa, joissain kielissä, uskonnossa ja taidealalla sekä biologiassa ja maantiedossa. Lisätarvetta on englannin kielen ja liikunnan aineenopettajien koulutuksessa.

Aineenopettajatarpeen arviointi on jossain määrin ongelmallista, sillä tarpeeseen vaikuttavat kaksoispätevyyden hankkivien opettajien määrä, perusopetuksen luokkakokojen pienentäminen, tarve opettaa suomea toisena/vieraana kielenä, lukioon valmistavan koulutuksen järjestäminen maahanmuuttajaoppilaille sekä yhtenäisen perusopetuksen järjestäminen. Opettajatarpeen arvioinnin vaikeutta lisää myös yläkoulun valinnaisuuden vaikutus. Ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden yhteistyön tiivistämisen vaikutuksia on vaikeaa arvioida pitkälle tulevaisuuteen. Sama koskee myös mahdollisia kuntakokoon liittyviä muutoksia ja niiden vaikutuksia yleissivistävän koulutuksen organisointiin.

Aineenopettajakoulutuksessa on käytössä kaksi pääasiallista valintamenettelyä: Perinteisessä kaksivaiheisessa valinnassa opiskelija ensin osallistuu oppiaineen pääsykokeisiin ja myöhemmin toisessa vaiheessa opettajan pedagogisten opintojen soveltuvuuskokeisiin. Toinen valintatapa on suoravalinta, jossa opiskelija pyrkii opettajaopintoihin ja oppiaineeseen samanaikaisesti. Tällöin pedagogiset opinnot voidaan ajoittaa pitkäkestoisemmin limittäin aineen opintojen kanssa. Näyttää siltä, että humanististen, luonnontieteellisten ja kasvatustieteellisten yksiköiden välinen yhteistyö rakentuu monipuolisemmaksi, kun opiskelijat opiskelevat pitkäjänteisesti opettajiksi. Toteutus ei saisi kuitenkaan olla ristiriidassa yliopiston pääsykokeiden avaamien opiskelumahdollisuuksien laajentamisyrittämisen kanssa. Suoravalinta ja kaksivaiheinen valinta on perusteltua pitää vaihtoehtoina ja niiden käytössä yliopistot voivat sopia työnjaosta.

Yliopistojen rahoitusmalli ei ota riittävästi ja yksiselitteisesti huomioon pedagogisten opintojen järjestämisestä syntyviä kustannuksia kasvatustieteellisellä alalla. Kasvatustieteet tuottavat nykyjärjestelmässä pätevyksiä, mutta aineenopettajien tutkinnot kirjataan muille tieteenalayksiköille. Pedagogisten opintojen tuottaminen heikentää kasvatustieteellisen alan suhdelukuja käytettäessä arviointikriteerinä esimerkiksi tutkinto/opettaja -suhdetta tai muita henkilöstön määrään perustuvia vertailulukuja. Aineenopettajakoulutuksen volyymia kuvaavat tekijät, kuten esimerkiksi tuotetut opintopisteet suhteessa opetushenkilöstöön puuttuvat Kota-indikaattoreista. Aineenopettajankoulutuksen opiskelijamäärät ja opetettavien aineiden määrät vaihtelevat myös suuresti eri yliopistojen välillä. Tämä haittaa myös alan sisäistä vertailua ja päätöksentekoa.

Työryhmän kannanotot

Työryhmä katsoo, että aineenopettajan pedagogisten opintojen pätevä toteutus onnistuu nimenomaan kasvatustieteellisissä koulutusyksiköissä. Vain näin toimien voidaan varmistaa pedagogisten opintojen korkea laatu ja tutkimukseen perustuva kehittäminen sekä mielekkäällä tavalla tukea opiskelijoiden kehitystä kasvatustieteiden ammattilaisiksi. Opettajan opintojen 60 opintopisteen laajuista kokonaisuutta ei ole syytä hajaannuttaa eri tiedeyksiköihin. Sen sijaan opintoja tulee edelleenkin kehittää syvemmissä yhteistyössä

ainetiedekuntien kanssa. Ainedidaktiikasta on viime vuosikymmeninä tullut merkittävä kasvatustieteellisen tutkimustoiminnan osa-alue.

Tutkinnon jälkeen suoritettavien erillisten pedagogisten opintojen suorittamispisteet otetaan nykyään huomioon OKM:n rahoitusmallissa (hintana noin 50€/opintopiste). Työryhmä esittää, että tutkintoon sisältyvien pedagogisten opintojen osalta yliopistot ottavat huomioon omassa sisäisessä rahanjaossa saman periaatteen.

Työryhmä ei voi tarkastella tarvetta aineenopettajakoulutuksen vähentämiseen yliopistokohtaisesti. Aineenopettajakoulutuksen mitoitusongelma ei nimittäin koske vain opettajan pedagogisten opintojen kiintiöitä vaan myös ainelaitosten sisäänottoja. Opettajan pätevyyden omaavat henkilöt tarjoavat varteenotettavan resurssin tilanteissa, joissa nopeasti syntyy lisätarvetta jollain opettajatyövoiman osa-alueella.

Luonnontieteissä on käyty keskustelua tarpeesta lisätä lukion opettajien pätevyyttä matematiikan, fysiikan ja kemian aloilla. Tähän liittyvä maininta on myös Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman luonnoksessa. Näillä aloilla näyttävät koulutustarvelaskelmat optimistisilta, koska keinoja opintojen keskeyttämisen radikaaliin vähentämiseen ei edelleenkään ole. Yhtenä ongelmanratkaisukeinona lienee tarjota lisäpäätevytymismahdollisuuksia avoimen yliopiston, täydennys- ja jatkokoulutuksen väylien kautta ottaen erityisesti huomioon opettajankoulutuksesta kiinnostuneiden teknillisten yliopistojen opiskelijoiden tarjonta.

Åbo Akademi toteuttaa ruotsinkielisen ammatillisten opettajien koulutuksen. Kelpoisuusvaje on ammatillisessa koulutuksessa perusopetusta suurempi ja koulutuspaikkojen määrä on tarpeeseen nähden riittämätön.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan aikuiskasvatuksen pedagogisten opintojen tarjonta on vähentynyt, mutta tarvetta olisi enempään. Yhtenä ratkaisuna on pyrkiä rakentamaan opettajan pedagogiset opinnot yhteisen ytimen varaan, jolloin on mahdollista valinnaisuuden ja painotusten kautta lisätä erikoistumista aikuiskoulutuksen tai ammatillisen koulutuksen tehtäviin suuntautumiseen esimerkiksi yhdistämällä yleisen kasvatustieteen ja aikuiskasvatuksen opiskelua. Tästä on olemassa sovelluksia eri yliopistoissa.

Tutkimuksen kehittäminen kasvatustieteissä

Kasvatustieteiden ala on vahvasti kytkeytynyt toisaalta valtion opetushallintoon ja kunnallisena toimintana toteutettavaan koulutuspalvelujen tuotantoon. Kuitenkaan nämä julkiset tahot eivät ole nykytilanteessa merkittäviä tutkimuksen rahoittajia. Yliopistojen sisällä tämä kehitys on johtanut kiristyvään kilpailuun resursseista. Keskeiseksi kriteeriksi tässä yhteydessä nousee kasvatustieteiden asema suhteessa yliopiston painoaloihin ja siihen, miten tieteenala konkretisoituu painoalojen määrittelyissä.

Kasvatustieteellisellä alalla koulutetaan tohtoreita selvästi vähemmän kuin muilla aloilla. On paradoksaalista, että koulutus on kansainvälisesti parhaiten menestynyt ja tunnetuin julkinen palvelumme, mutta sen tutkimusperustaiseen kehittämiseen on muihin

tieteenaloihin verrattuna niukasti resursseja käytettävissä. Kehittämissuunnitelman yhden tohtorinkoulutuspaikan lisäys suureen peruskoulutuspaikkojen lisäykseen suhteutettuna on hyvä esimerkki valtion välinpitämättömyydestä kasvatustieteellistä tutkimusta kohtaan. Tutkimusperustaisuuden vahvistaminen edellyttää tutkimuksen ja tutkijankoulutuksen vahvistamista – nyt ala jää suhteessa vielä enemmän jälkeen muiden alojen tyypillisestä tilanteesta.

Tutkimusrahoituksen saatavuus on ennen kaikkea tieteellisistä intresseistä lähtevän kasvatusalan tutkimuksen ongelma. Koulutuspalveluja tuottavat ja ohjaavat tahot rahoittavat jonkin verran koulutusjärjestelmää palvelevaa kasvatustieteellistä tutkimusta ennen kaikkea valtion ja kuntien ja enenevästi myös elinkeinoelämän intresseistä lähtien. Tämä tutkimus ei useinkaan soveltavan lähtökohtansa vuoksi toimi meritoivana tutkimuksena varsinaisilla tieteellisen kilpailun kansallisilla sekä kansainvälisillä areenoilla.

Työryhmän kannanotot

Työryhmä katsoo, että kasvatustieteellisen tutkimuksen profiilia on nostettava, jotta tieteenala selviää kiristyvässä kilpailussa tutkimusresursseista. Tähän keskeisin keino on alan yksiköiden valtakunnallinen yhteistyö. Kansallisen yhteistyön kautta tulee vaikuttaa niin tutkimuksen tuloksellisuuden arviointiin ja sen piirissä käytettäviin kriteereihin kuin siihen, että kasvatustieteellinen tutkimus saa tarpeisiinsa nähden riittävästi tutkimusresursseja Suomen Akatemian, Tekesin ja muiden keskeisten rahoittajien kautta. Yhteistyössä kehitettyjä laaja-alaisia tutkimusohjelmia tulee käyttää perusteena rahoittajien vakuuttamiseksi näissä ohjelmissa tehtävän tutkimuksen rahoittamisen kannattavuudesta. Tohtorintutkinnon suorittaneiden määrää tulee lisätä ja tohtorien valmistumisaikoja lyhentää. Tähän antaa lisäperusteita myös koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman luonnoksessa esitetty tarve lisätä opettajankoulutukseen kohdistuvaa tutkimusta. Erityisinä tutkimusta edellyttävinä kysymyksinä mainitaan erityisopetus, oppimisympäristöt ja monikulttuurisuus. Tohtorikoulutuksen laajentaminen on myös yksi tapa parantaa koulujen johtajien pätevyyttä. Jyväskylän yliopistossa rehtorikoulutuksessa on mahdollista suorittaa myös tohtoritutkinto.

Tutkijakoulut ja tohtoriohjelmat sekä valtakunnalliset verkostot ja yliopistokohtaiset toteutusmallit elävät kukin osittain toisistaan riippumatonta elämää erityisesti järjestelmän kehittämisen ja ohjauksen tasolla. Tämä tekee tieteenalalähtöisestä kehittämistoiminnasta entistäkin haastavampaa. Kasvatustieteellisten tutkimusohjelmien lähtökohdaksi tulee ottaa vahva elinikäisen oppimisen näkökulmasta lähtevä sisältö, jolla pyritään eroon tämän hetken sirpaloituneista tutkimuksen sisällöistä. Valtakunnallisten yhteistyöverkostojen riittävä resursointi on tässä suhteessa tärkeä tavoite.

Kasvatustieteissä tulee luonnollisesti pyrkiä merkittävien tutkimustulosten julkaisemiseen alan arvostetuimmissa aikakauslehdissä ja tuomaan näin tulokset kansainvälisille foorumeille arvioitaviksi. Tämä ei saa syödä kokonaan kansallista velvollisuutta vaikuttaa alan kehittämiseen, mikä voi tapahtua ensisijassa vain kotimaisilla kielillä julkaisten.

Kieleen liittyy myös toinen kansallisen kehityksen kannalta huomioon otettava piirre. Mikäli tieteen kieleksi muodostuu pääasiallisesti englanti, herää kysymys, miten suomen kieli uudistuu ja kehittyy tieteen ja koulutuksen kielenä. Ruotsin kielen osalta ongelma ei ole aivan yhtä suuri, koska kielen uudistamista tapahtuu myös skandinaavisissa maissa. Tieteen kielen kehittyminen suomen kielessä on kasvatustieteiden kannalta erityinen kysymys siinä mielessä, että tutkimusperustaisen opettajankoulutuksen yksi merkittävä lähtökohta on mahdollisuus välittää koulutusjärjestelmän eri portaiden kautta tutkimusperustaista tietoa tuleville sukupolville ja kouluttaa heitä eri oppiaineissa tutkivaan oppimiseen perustuen. Jos opetuskäyttöön ei ole suomen kielellä uudistuvaa ja kehittyvää opetusmateriaalia, ei ole myöskään välineitä viedä uusinta tutkimustietoa koulutusjärjestelmän eri tasoille.

Kasvatustieteiden alalla tulee kansallisen tason yhteistyön kautta kehittää laajoja tieteenala- ja yliopistorajat ylittäviä tutkimusohjelmia. Yliopistojen perusrahoituksessa tulisi ottaa huomioon myös mahdollisuudet tutkimustoiminnan kehittämiseen. Tulisi luoda järjestelmä, jolla voidaan turvata riittävä määrä tutkijakoulutuspaikkoja uusille innovatiivisille tutkimusaloille ilman yksinomaista riippuvuutta kilpailusta tutkimusrahoituksesta. Tutkijauran keskivaiheen tehtävien tarve on polttava kasvatusalan kilpailukykyisen, kansainvälisesti merkittävän tutkimuksen varmistamiseksi ja kansainvälisesti merkittävien tutkimusperusteisten koulutuksen innovaatioiden tuottamisessa. Ihmistieteiden alan tutkijakollegiumien perustaminen ja jo jossain yliopistoissa toimivien vahvistaminen on välttämätöntä. Samoin senioritutkijoiden tutkimuskausien turvaamiseen tulisi taata riittävät resurssit suoraan yliopistoille. Senioritutkijoiden tutkimuskausien turvaamiseen tulisi taata riittävät resurssit suoraan yliopistoille. Lisäksi on kehitettävä tutkimuksen arviointijärjestelmä, jonka avulla tunnistetaan nousevat tutkimusalat ja -ryhmät.

Ammatillisen koulutuksen osalta työryhmä haluaa kiinnittää huomiota opettajankoulutuksen tutkimusperustaisuuteen. Sen toteuttaminen edellyttää yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön lisäämistä, mikäli halutaan välittää alan uusin pedagoginen osaaminen ammatillisten opettajien koulutukseen. Koulutus toteutetaan ammattikorkeakouluissa hyvin toimivana järjestelmänä, mutta pedagoginen tutkimus- ja kehittämistyö tapahtuu yliopistojen kasvatustieteellisissä yksiköissä.

Kansainvälisyyden merkitys kasvatustieteissä

Koulutusjärjestelmämme on ollut Pisa-tulosten ansiosta kansainvälisen huomion kohteena viime vuosina. Opetusalan koulutusvientiin on myös näistä lähtökohdista käsin kiinnitetty merkittävää huomiota ja yliopistoja on kannustettu toimimaan aktiivisesti. Koulutusviennin toteuttamisessa on kaksi pääasiallista strategiaa. Ulkoministeriön kautta on toteutettu hankkeita erilaisissa kehitysyhteistyöprojekteissa. Toinen muoto on puhtaammin kaupallisista tavoitteista lähtevä koulutusvienti.

Toisaalta kansainvälisyys on noussut kasvatustieteissä uudenlaiseksi kysymykseksi myös maahanmuuttajien määrän kasvun myötä. Yhteiskuntamme monikulttuurisuus näyttäytyy isona haasteena kasvatusalalla maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotoutumisen tukemisessa. Koululaitoksessa tämä kehitys on johtanut pätevyysvajeesiin

erityisesti muiden kielten ja uskontojen opettamisessa maahanmuuttajataustaisille lapsille.

Kansainvälisyyteen liittyy kolmas ulottuvuus, joka voidaan kytkeä yliopistojen toimintaan liittyen niiden tuloksellisuuden arviointiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö on toistuvasti kehottanut yliopistoja lisäämään kansainvälisyyttä niin tutkimuksessa kuin opetuksessa. Erityisesti EU:n piirissä on pitkään kehitetty erilaisia opiskelijavaihtojärjestelmiä ja panostettu myös tutkijavaihtoa tukevien mekanismien kehittämiseen. Suomalaisten tutkijoiden kansainvälisen liikkuvuuden vähäisyyteen on kiinnitetty viime aikoina kriittistä huomiota. Tavoitteeksi on myös asetettu ulkomaalaisten tutkijoiden saaminen työskentelemään Suomessa pidempiä aikoja sekä yliopistojen opetus- ja tutkimustehtävien täytön avaaminen aiempaa laajemmin kansainväliseen hakumenettelyyn.

Uudempina kansainvälisyyden ulottuvuuksina ovat lisääntyneet perustutkintotason opiskelijavaihto ja tutkimusrahoituksen kansainväliset markkinat, joista EU:n tutkimusohjelmat ovat Euroopassa vaikuttaneet merkittäväällä tavalla.

Työryhmän kannanotot

Kasvatustieteellisen koulutusalan kehittämissyhmä lähtee siitä, että kansainvälisyys tulisi nähdä niin kasvatustieteissä kuin koulutuksessa yleensäkin monimuotoisena kysymyksenä. Tieteessä tutkimus on perinteisesti toiminut kansainvälisesti sekä tutkimusyhteistyönä että tutkimuksen kansainvälisenä vertaisarviointina. Tutkijoiden kansainvälinen liikkuvuus on ollut osa tätä toimintaa. Yhteiskunnan monikulttuuristumisen myötä kansainvälisyys ilmentyy yhä yleisemmin kotikansainvälistymisenä, joka tarkoittaa eri kulttuureista olevien ihmisten osallistumista yhteiskunnan toimintaan sen kaikilla eri tasoilla. Yhteiskuntamme monikulttuuristuminen tuo isoja haasteita opettajankoulutukseen. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja aikuisten kotoutumista on välttämätöntä tukea kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen keinoin.

Kansainvälisyyden monet ulottuvuudet edellyttävät kasvatustieteissä valtakunnallista yhteistyötä. Työryhmän käsityksenä on, että erityisesti koulutusvienti edellyttää asian käsittelyä ja kehittämistä alan yksiköiden yhteistyönä. Koulutusvientiä varten tulisi perustaa valtakunnallinen alan yhteistyöelin sekä resurssien tehokkaan käytön että periaatteellisten toimintatapojen valmistelua ja kehittämistä ajatellen.

Tutkimukseen ja tutkijavaihtoon liittyen työryhmä katsoo, että yksi kansainvälisyyden lisäämisen edellytys on tohtorikoulutuksen mitoittaminen vastaamaan alan suhteellista osuutta kansallisella tasolla. Myös tämän tavoitteen saavuttamisessa valtakunnallinen yhteistyö on perusteltu lähtökohta. Yhteistyötä tulee toteuttaa kaikki yksiköt huomioon ottaen ja resurssit tarkoituksenmukaisesti jakaen.

Yhteenvedo työryhmän kannanotoista

Tausta

Kasvatusala on rakenteen kehittämiskeskustelun kannalta poikkeuksellisessa asemassa. Ensinnäkin alan tutkintotavoitteita edellytetään nostettavan. Toiseksi yksiköt ovat kaikissa yliopistoissa suuria eikä niissä juuri ole sisäänotoiltaan pieniä oppiaineita. Kolmanneksi keskeisenä tehtävänä on tuottaa riittävästi päteviä opettajia valtakunnan kaikille alueille, joten profilointi voi olla vain rajallista. Neljänneksi alan tutkimusresurssit ovat heikot, vaikka yleisesti myönnetäänkin, että monipuolinen tutkimus on välttämätön lähtökohta monipuoliseen opettajankoulutukseen.

Opettajankoulutus on niitä harvoja aloja yliopistoissa, joilla on aloituspaikkojen lisästarvetta lähivuosina. Vähimmäislisäykseksi on esitetty 200 uutta luokanopettajan koulutuspaikkaa ja 100-150 erityisopettajan koulutuspaikkaa vuosittain. Opettajien kelpoisuuksissa on merkittäviä alueellisia eroja. Erityisesti Uudellamaalla pätevien opettajien osuus on muuta maata alhaisempi. Lastentarhanopettajista on sosiaali- ja terveysministeriö esittänyt alueen ja kielen osalta tarkentamattoman arvion 300 uuden koulutuspaikan tarpeesta.

Kannanotot

1. Kuntarakenteen, koulujärjestelmän ja työmarkkinoiden muutosten vuoksi ennakoinnit eivät voi koskaan toteutua tarkasti. Myös ennakointien lähtöoletukset ovat haavoittuvia, toisinaan kovin optimistisia. Työryhmä korostaa että joustava siirtyminen eri opettajankoulutusten välillä ja kaksoiskoulutukset ovatärkevin keino opettajien pätevyysvajeen korjaamiseksi. Tästä syystä lähtökohtana on tulevaisuudessakin pidettävä yleistä opettajankelpoisuutta, jonka opettajan pedagogiset opinnot antavat.
2. Luokanopettajien ja erityisopettajien koulutuspaikkoja lisättäessä tasoitetaan samalla alueeseen ja kieleen liittyviä kelpoisuuseroja. Kelpoisuusvajeet painottuvat molemmissa kieliryhmissä Etelä-Suomen alueelle. Niitä lisäpaikkoja, joita ei jouduta kohdentamaan alueen tai kielen nojalla, tarjotaan koulutusyksiköille nykyisten opettajankoulutusten volyymin suhteessa. Lisäykset rahoitetaan täysimääräisesti ja koulutusresurssien ohessa lisätään myös vastaavasti tutkimusresurssija.
3. Koulutuksen lisäämiseen on maisteri- ja kandidaattikoulutuksen aloituspaikkojen ohella muitakin keinoja. Lisästarpeita voidaan osin ratkaista maisteriohjelmilla sekä erillisillä ohjelmilla. Asetelma on kokonaisuudessaan varsin kompleksinen ja edellyttää yksityiskohtaisia neuvotteluja eri yliopistojen ja valtion kesken. Siksi työryhmä ei lopulta katsonutärkeväksi tehdä konkreettija ehdotusta uusien aloituspaikkojen jaosta yliopistojen kesken.
4. Koulutustarvetta arvioitaessa on esitetty yleisen kasvatustieteen aloituspaikkojen supistamista. Kasvatustieteellinen tutkimus on kuitenkin ylipäänsä niukkaa ja nojaa myös opettajankoulutuksen osalta yleiseen kasvatustieteeseen. Työryhmä ei pidä yleisen kasvatustieteen supistamista mahdollisena, vaan suosittelee alan koulutuksen

tiivimpää kytkemistä opettajankoulutukseen siten, että mahdollisimman monella kasvatustieteen maisterilla olisi myös opettajan pätevyys. Joustavuutta lisäävästä järjestelystä on yliopistoissa jo hyviä esimerkkejä.

5. Opettajankoulutuksien opiskelijavalinnan ei tule perustua yksin ylioppilastutkinnoille. Opiskelijat voidaan valita suoravalinnalla tai myöhemmin erikseen. Aineenopettajakoulutuksessa suoravalinta antaa enemmän mahdollisuuksia yhteistyöhön eri oppiaineiden kesken. Opettajan opintojen 60 opintopisteen laajuinen kokonaisuus on pätevästi toteutettavissa vain kasvatustieteellisissä yksiköissä, mutta sitä on kehitettävä syvemmissä yhteistyössä pääaineopetuksen antavien yksiköiden kanssa.
6. Aineenopettajien koulutusmäärien vähentäminen tietyillä aloilla on toteutettava yhteistyössä pääaineopetuksesta vastaavien yksiköiden kanssa. Kaksoispätevydet ovat nopea ratkaisu siirtää opettajia tarvittaville aloille.
7. Maahanmuuttajataustaisten lasten koulutuksessa on suuria puutteita moninaisissa opettajien pätevyyksissä. Kaksoisopettajaratkaisut auttavat kielellisten puutteiden korvaamisessa. Toimintamallit on kehitettävä Helsingin ja Turun seudulla, jossa maahanmuuttajia on eniten. Kehittely vaatii lisäresursseja.
8. Kasvatustieteellisen alan tuloksellisuusmittauksessa ja opettajankoulutuksen rahoituksessa on ongelmana, että huomattava osa kasvatustieteellisten yksiköiden työpanoksesta ja opiskelijoista ei näy tutkintojen suorittamisena alalla. Tutkinnon jälkeen suoritettavien erillisten pedagogisten opintojen suorittamispisteet otetaan nykyään huomioon OKM:n rahoitusmallissa. Työryhmä esittää, että yliopistot ottavat saman periaatteen huomioon omassa sisäisessä rahanjaossaan myös tutkintoon sisältyvien pedagogisten opintojen osalta.
9. Kasvatustieteellisellä alalla koulutetaan tohtoreita selvästi muita aloja vähemmän. Näin ei voi olla, kun maassa uskotaan tutkimukseen perustuvaan opetukseen ja halutaan sen heijastuvan läpi koulujärjestelmän. Vahvaa tutkimuspohjaa edellyttää myös koulutusviennin mahdollisuuksien hyödyntäminen alalla, jonka kansainvälisen maineen on peruskoulun menestys nostanut huippuunsa.
10. Kasvatustieteelliselle tutkimuksen ja koulujärjestelmän väliselle yhteydelle on välttämätöntä, että valtio ei diskriminoi suomen ja ruotsin kielellä tapahtuvaa tieteellistä julkaisemista.
11. Kasvatustieteellinen koulutusala toteaa tarpeelliseksi jatkaa yliopistojen keskinäistä keskustelua kasvatustieteellisen alan rakenteellisesta ja muusta kehittämisestä. Ensimmäisiä yhteistyötehtäviä on koota resurssit koulutusviennin mahdollisuuksien optimaaliseen hyväksikäyttöön. Muita aiheita ovat esimerkiksi valtakunnalliset tohtoriohjelmat, tutkimuksen arviointi, tutkimusongelmien tunnistaminen ja opettajavarannon turvaaminen. Opettajavarannon seuranta tarvitaan jatkossakin ja sen vastuutaho on syytä määrittää.

Lähdemateriaali

Koulutus ja tutkimus vuosina 2011-2016. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma, luonnos 13.9.2011.

Kumpulainen, Timo (toim.) (2011). Opettajat Suomessa 2010. Lärarna i Finland 2010. Opetushallitus, Koulutuksen seurantaraportit 2011:6. Tammerprint Oy, Tampere.

Kumpulainen, Timo (toim.) (2009) Opettajat Suomessa 2008. Helsinki: Opetushallitus.

Kumpulainen, Timo ja Saari, Seija (2006) Opettajat Suomessa 2005. Helsinki: Opetushallitus.

Nissinen, Kari ja Välijärvi, Jouni (2011). Opettaja- ja opettajankoulutustarpeiden ennakkoinnin tuloksia. Muistio 15.8.2011. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos. Sisältää muistioon liittyvän diaesityksen 22.8.2011.

OAJ:n kirjalliset näkemykset Opettajankoulutuksen kokonaisselvityksen laatimisesta. Keskustelutilaisuus Opetus- ja kulttuuriministeriössä 22.8.2011.

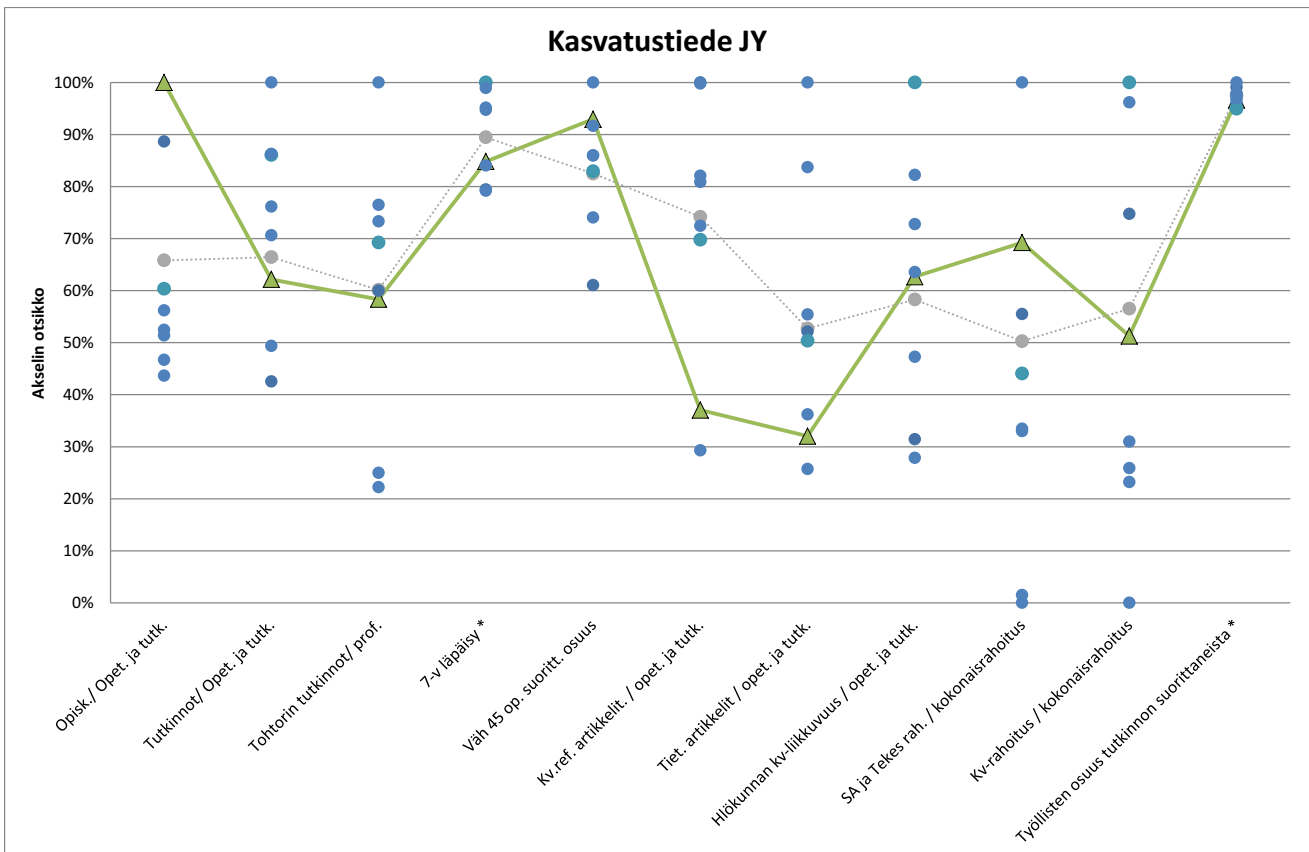
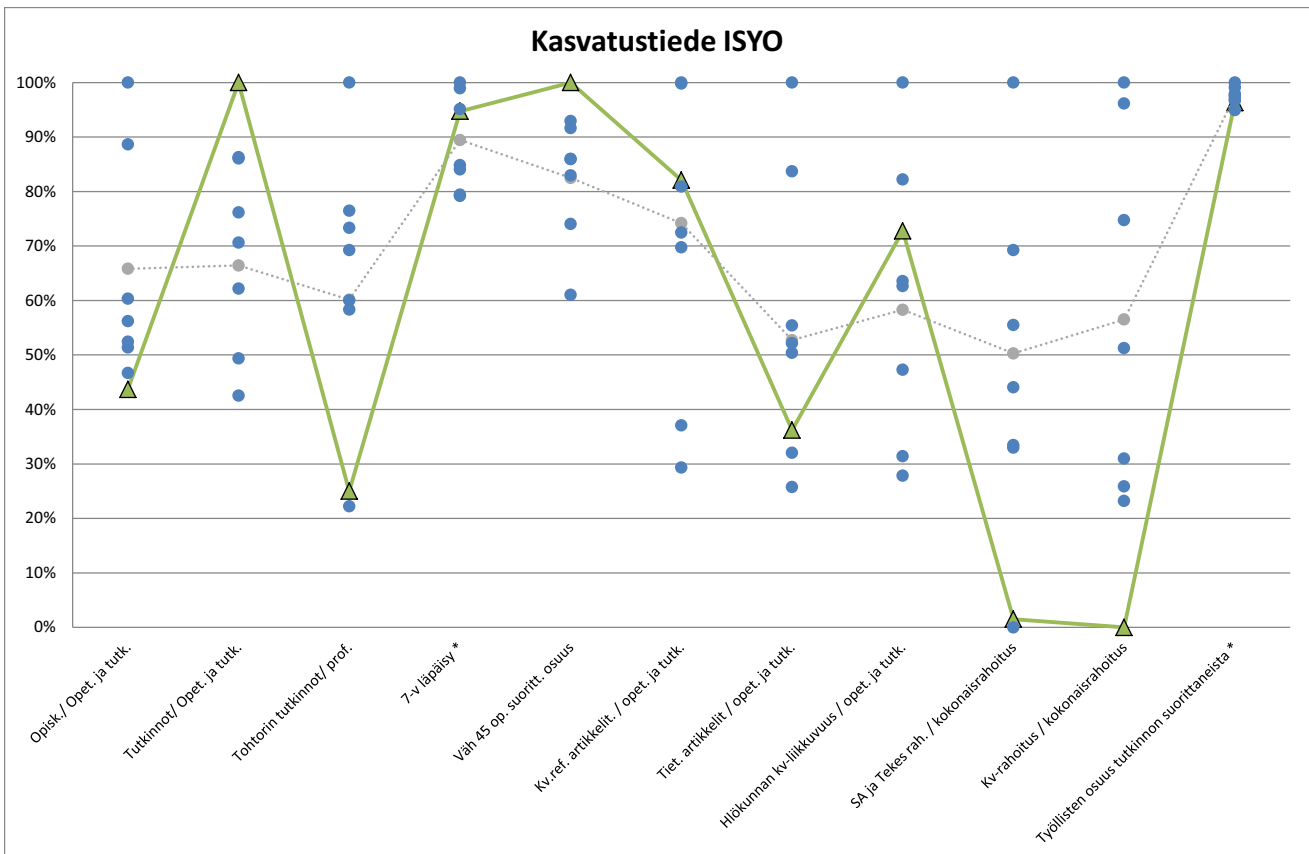
Opetus- ja kulttuuriministeriö (2011). Tasapainoiseen työllisyyskehitykseen 2025. Ehdotus koulutustarjonnan tavoitteiksi vuodelle 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:16.

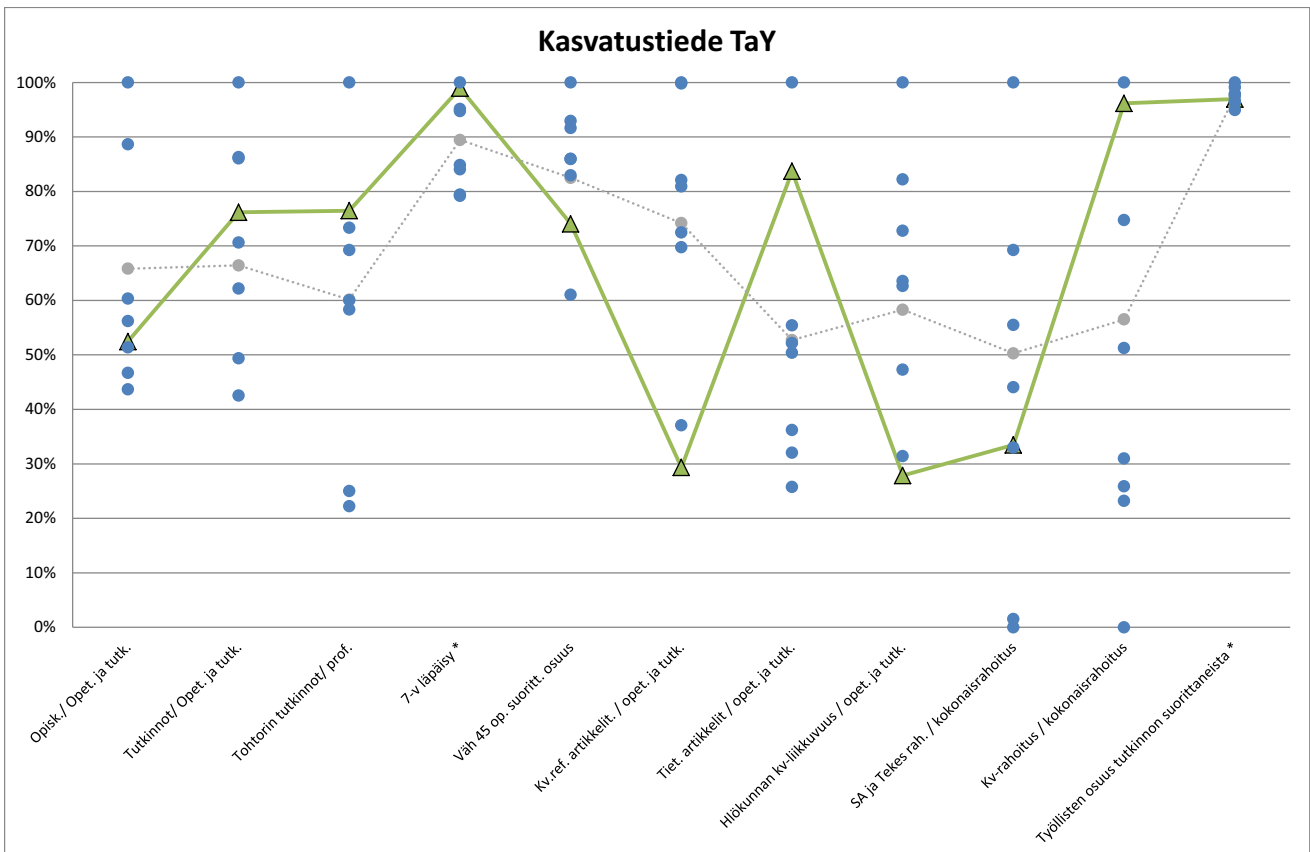
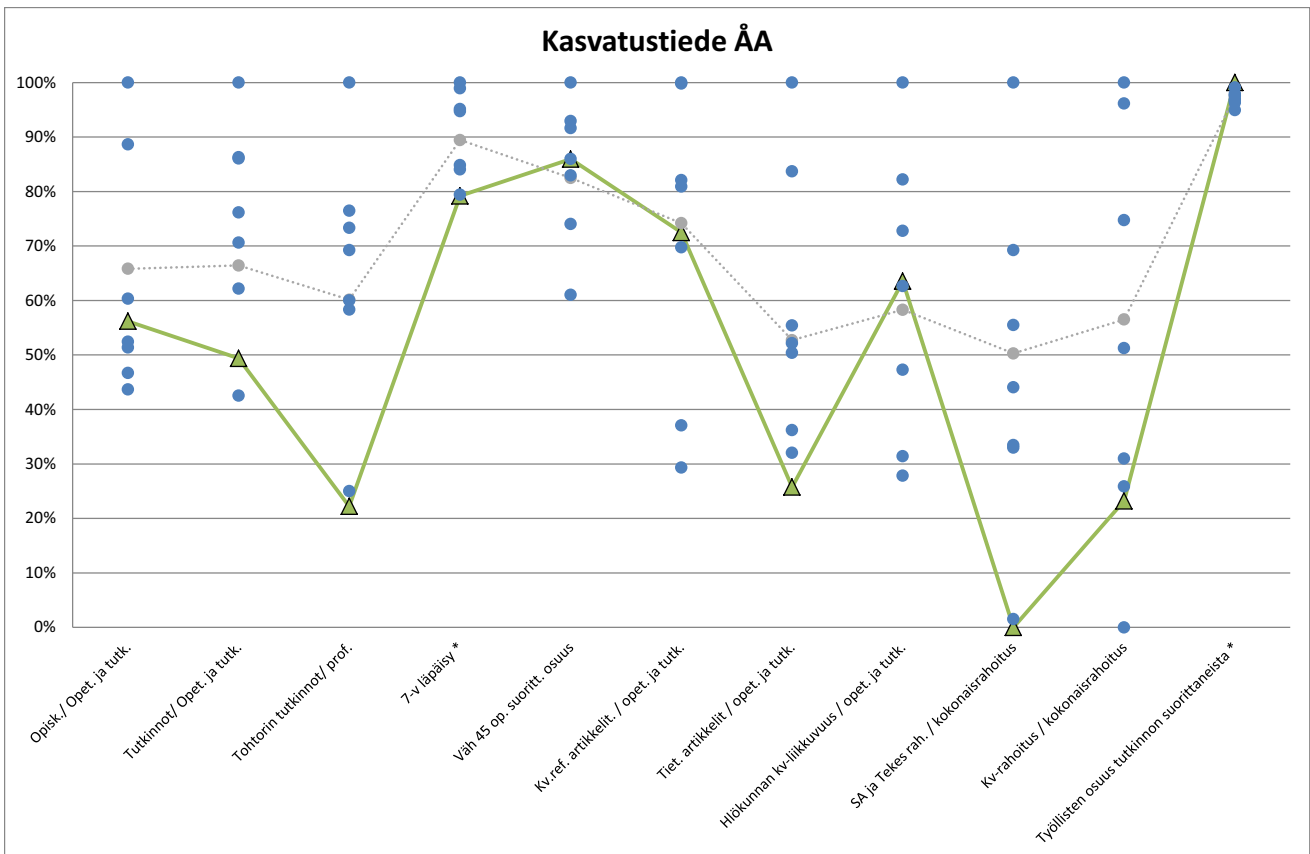
Sjöblom, Petri, Tuhkanen, Totti, Sainio, Juha (2011). Häkeminen, opiskelu, työllistyminen 2004-2010. Tilastotietoja Turun yliopiston ja Turun kauppakorkeakoulun koulutuksesta hakukohteittain tarkasteltuna. Turun yliopisto 2011.

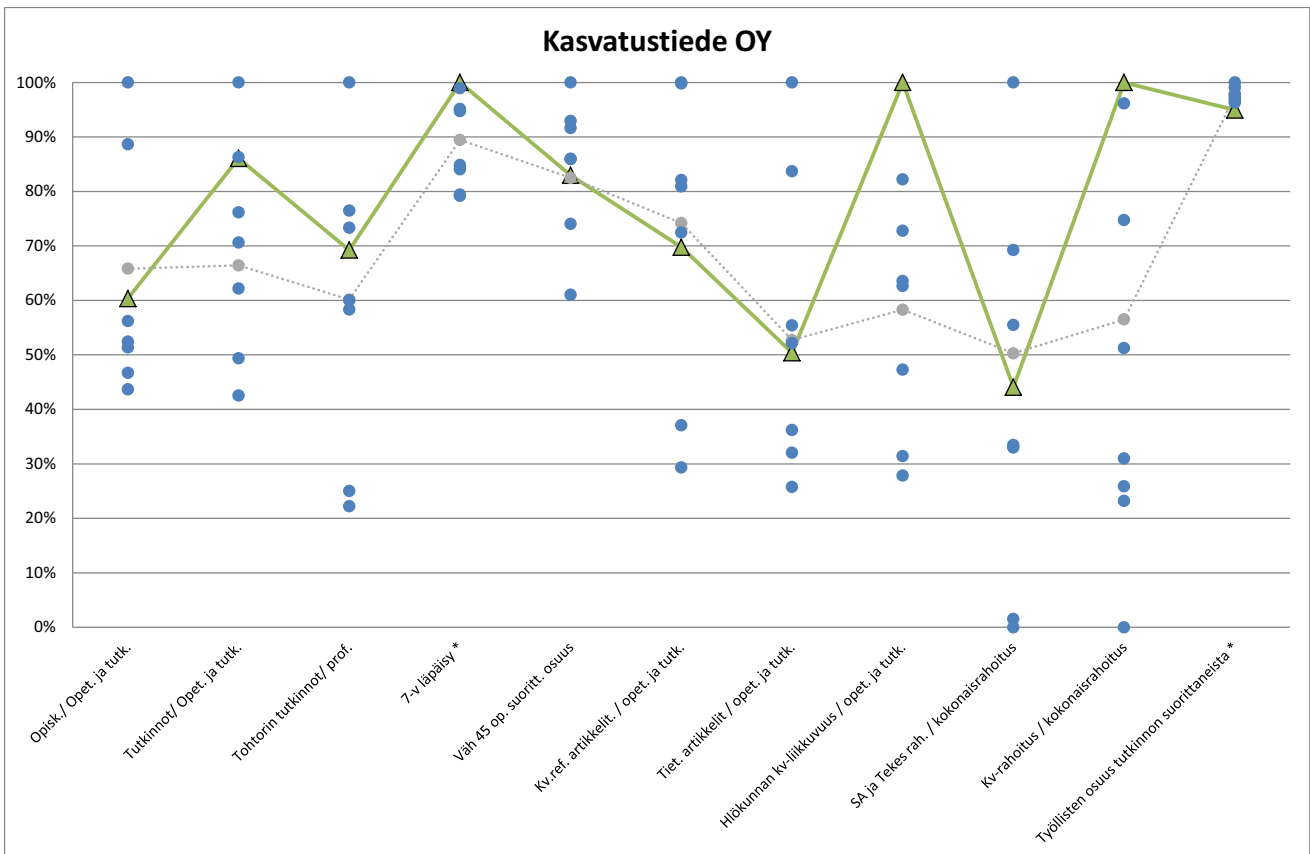
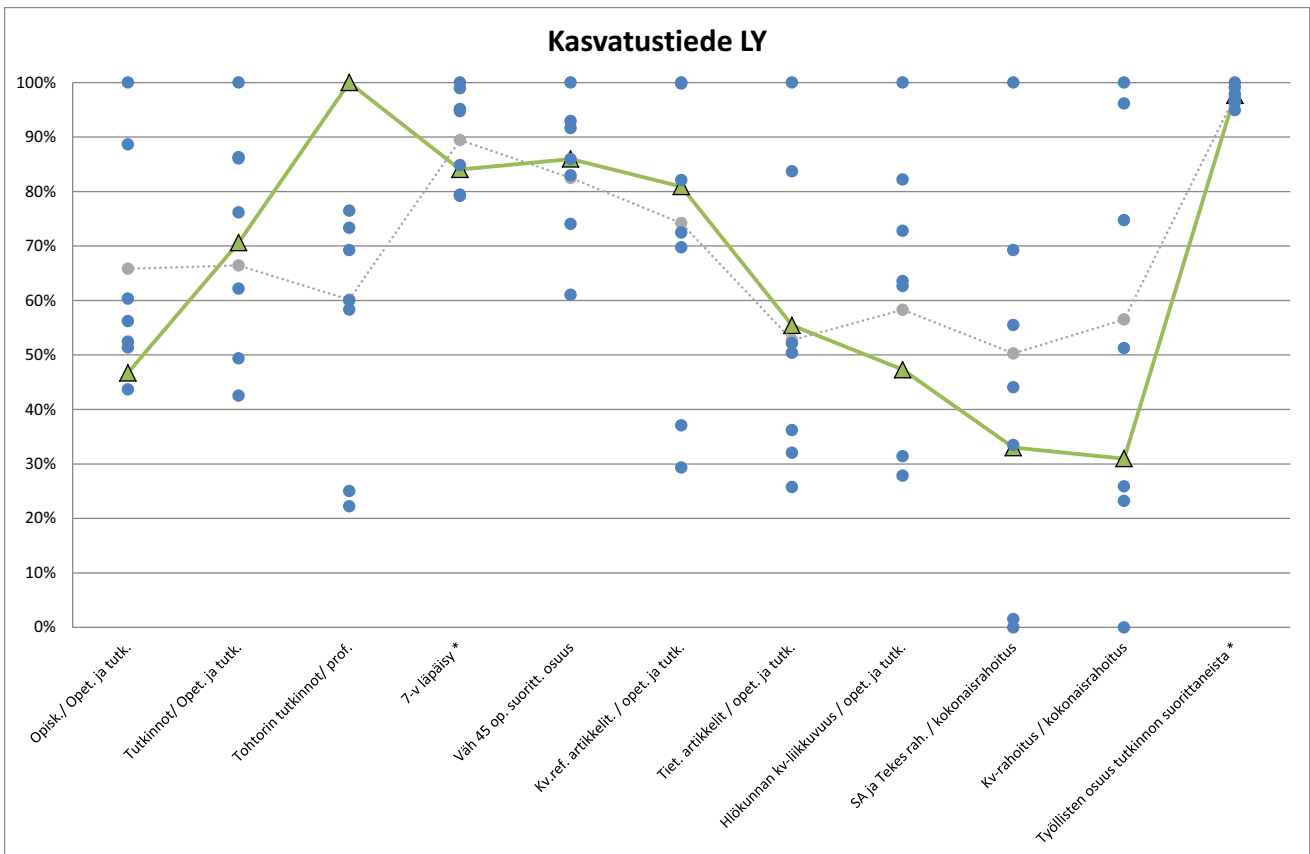
Liite 2. Kasvatustieteellisen alan yliopistoyksiköiden sisäänottomäärät ja niissä suoritettut tutkinnot. (Luvuista puuttuvat kaikki erilliset erityisopettajan, aineenopettajan, opinto-ohjaajien ja aikuiskouluttajien opinnot, jotka muodostavat huomattavan työpanoksen kasvatustieteellisellä alalla.)

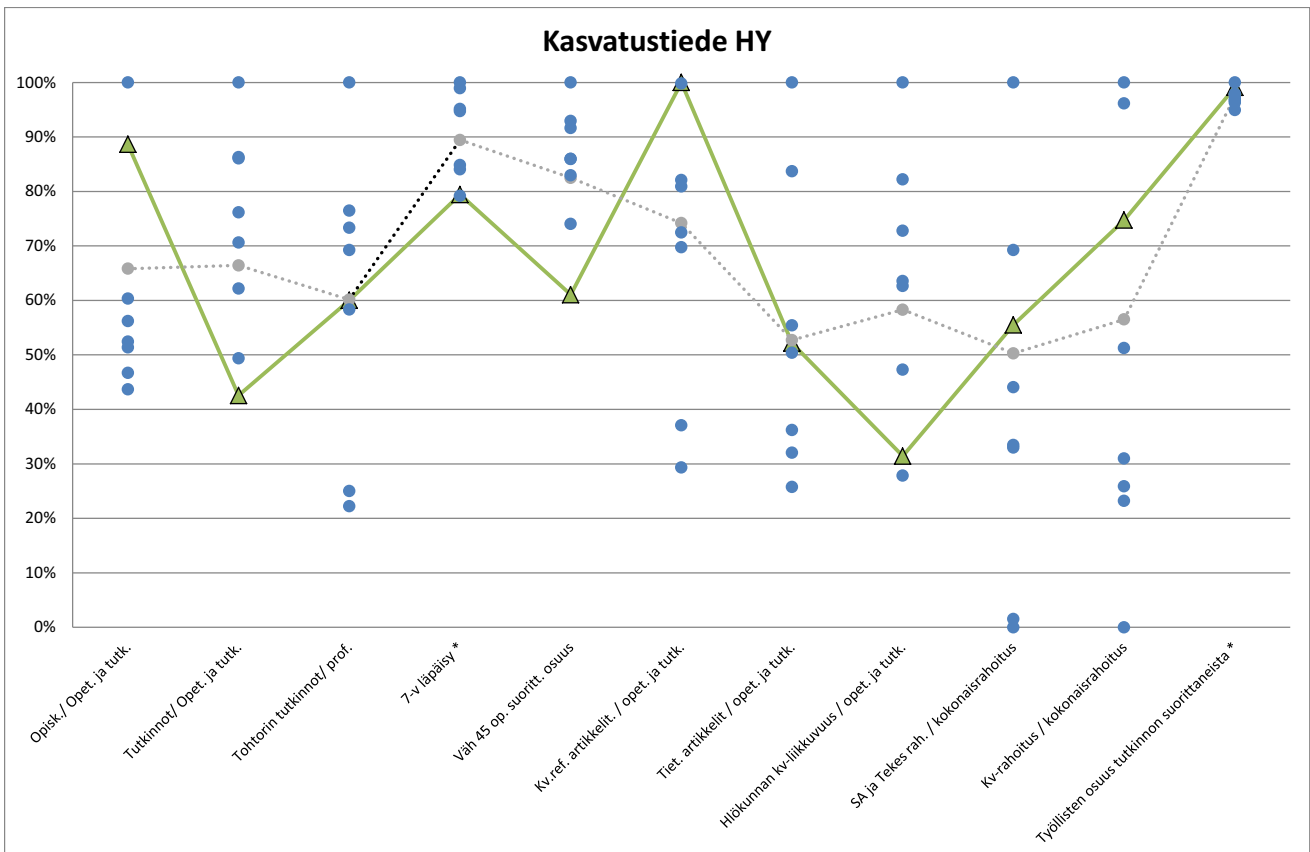
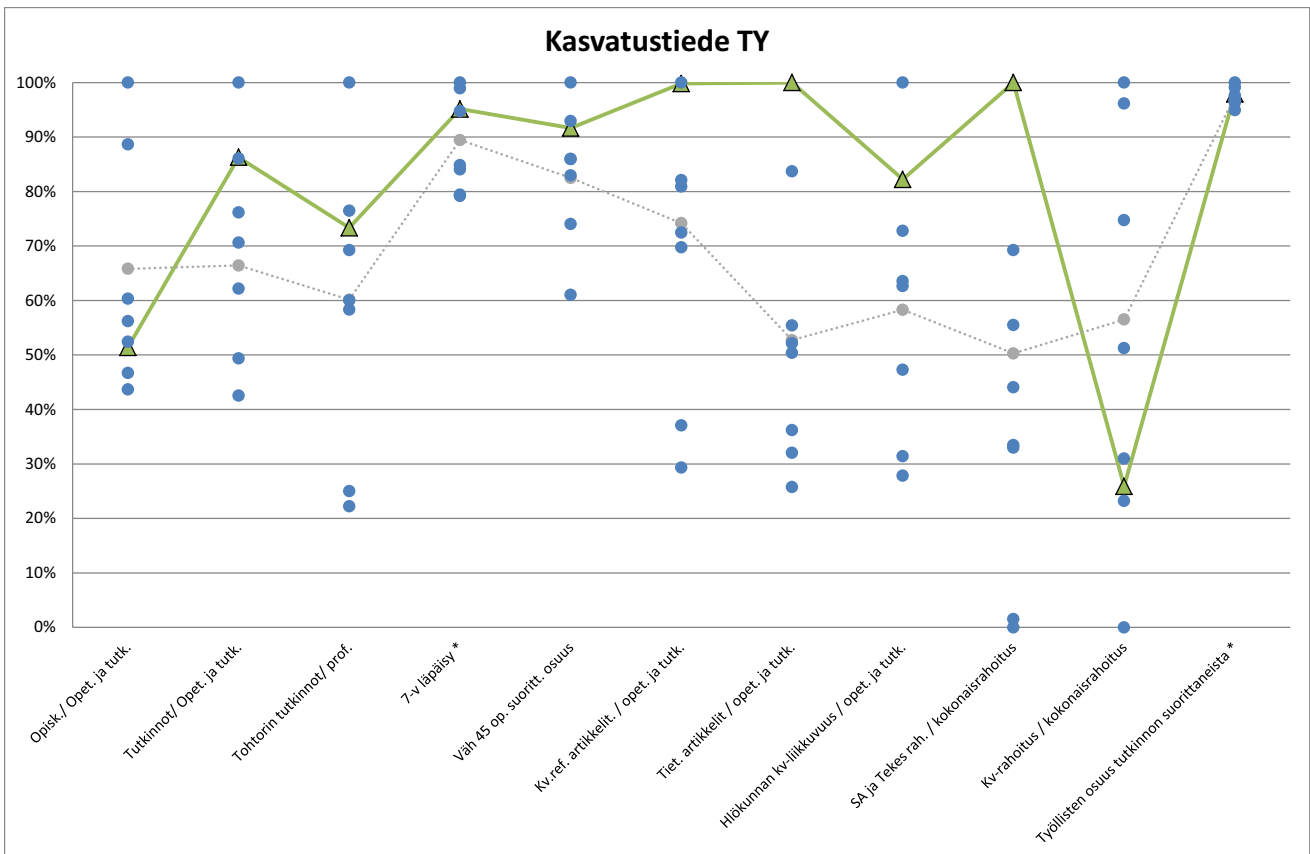
Helsingin yliopisto Ka. 2005-2010	aloittaneet	kandidaatin tutkinnot	maisterin tutkinnot	tohtorin tutkinnot
Kasvatustiede	77		57	4,8
Aikuiskasvatus (maisteriohjelma)	9		19	2,0
Erytispedagogiikka	13		9	2,7
Kasvatuspsykologia	sis. l.op.		5	
Varhaiskasvatus(tiede) (maisterit)	24		7	
Pedagogik och vuxenpedagogik	10		9	0,3
Käsityökasvatus, käsityötiede,ym.	2		0	0,7
Kotitaloustiede	1		0	0,3
Oppilaitosjohtaminen				20,0
Luokanopettajakoulut. (kasvatust.)	144		125	8,0
Lastentarhanopettajakoulutus	118	107		
Itä-Suomen yliopisto Ka. 2005-2010	Päävalinn. valitut			
Kasvatustiede & aikuiskasvatus	28		34	
Opinto-ohjaajakoulutus	20		14	
Luokanopettajakoulutus	140		128	
Erytisopettajien koulutus	26		29	
Lastentarhanopettajakoulutus	36	39		
Koko kasvatusala yhteensä				6
Jyväskylän yliopisto Ka. 2005-2010				
Kasvatustiede+aikuiskasvatus	49		39	3
Kasvatustieteen lait. yht. (2008-09)				
Erytispedagogiikka	70		57	3
Oppilaitosjoht. (2007-10/09-10)	10		5	
Varhaiskasvatustiede (kand+maist)	55	46	20	1
Opettajankoulutuslaitos	91		86	4
Lapin yliopisto Ka. 2005-2010				
Kasvatustiede	45		35	6
Aikuiskasvatus	19		13	2
Mediakasvatus (2005-2010/08-10)	20		3	0
Luokanopettajakoulutus	61		60	

Oulun yliopisto				
Ka. 2005-2010				
Kasvatustiede	55		38	7
Musiikkikasvatus	19		13	0,2
Luokanopettajakoulutus	143		129	
Varhaiskasvatuksen koulutus	51		59	
Tampereen yliopisto				
Ka. 2005-2010				
Kasvatustiede+aikuisk. (laitos yht.)	59			
Kasvatustiede			36	1,7
Aikuiskasvatus			15	0,7
Luokanopettajakoulutus	70		71	2,0
Varhaiskasvatuksen koulutus	54	43	4	
Turun yliopisto				
Ka. 2005-2010 * Sis. myös VAKA:n, KSP:n ja LLEES:in				
Kasvatustiede	31		38*	9
Aikuiskasvatustiede	11		7	
Erityispedagogiikka	16		12	
Luokanopettajan koulutus	140		134	
Käsityön aineenopettajan koulutus	38		28	
Lastentarhanopettajan koulutus	63	53		
Åbo Akademi				
Ka. 2005-2010				
Kasvatustieteet yhteensä	195			5
Kasvatustiede			13	
Luokanopettajakoulutus			63	
Aineenopettajakoulutus, käsityö			5	
Aineenopettajakoulutus, kotitalous			4	
Erityisopettajakoulutus			19	
Lastentarhanopettajakoulutus 2008		29		

Liite 4. Kasvatustieteellinen ala suhteessa muihin tieteenaloihin v. 2009.

(Lähde: OKM Korkeakoulut 2011 - yliopistot ja ammattikorkeakoulut)

	Kasvatustiede	Kaikki alat yhteensä
Hyväksytyt opiskelijat valintakokeeseen osallistuneista (%)	17	34
Osuus tutkinnoista, kand. (%)	14	
Osuus tutkinnoista, maisterit (%)	8,9	
Osuus tutkinnoista, tohtorit (%)	5,1	
Tutkinnon keskim. suorit.aika (v)	5,0	6,0
Työlliset v. 2007 tutkinnon suorittaneista vuoden kulut. (%)	91	88
Osuus henkilöstöstä, prof. (%)	5,3	
Osuus opetushenk. budj. v. (%)	10	
Osuus opetushenk. ulkop. v. (%)	5,5	
Osuus tutk.henkilöstöstä (%)	2,0	
Osuus muusta henkilöstöstä (%)	2,5	
Osuus budjettirahoituksesta (%)	5,4	
Osuus ulkopuolisesta rah. (%)	1,6	
Osuus SA:n rahoituksesta (%)	1,6	
Osuus Tekesin rahoituk. (%)	0,5	
Osuus kv. rahoituksesta (%)	1,5	
Kustannusosuus kokonaisrahoituksesta, koulutus (%)	60	33
Kustannusosuus kokonaisrahoituksesta, tutkimus (%)	34	59
Kustannusosuus, budjettirahoitus, koulutus (%)	66	49
Kustannusosuus, budjettirahoitus, tutkimus (%)	28	45
Julkaisuosuus Suomi (%)	8,6	
Julkaisuosuus, ulkomaat (%)	2,2	
Julkaisuosuus, kaikki (%)	3,7	